

Олександра Бурбело

Рідній Україні

**Вибране
Проза**

Олександра Бурбело

Рідній Україні

Вибране

Проза

Вінниця

2018

УДК 821.161.2'06-31
ББК 84.4УКР6-4
Б 91

Бурбело Олександра

Б 91 Рідній Україні, вибране: проза/ Бурбело Олександра. – Вінниця:
ФОП Рогальська І.О., 2018. – 136 с. іл.

ISBN 978-617-7556-34-2

У книгу члена Національної спілки письменників України Олександри Бурбело «Рідній Україні» (Вибране. Проза) включено прозові твори з раніше виданих збірок «Первоцвіт», «Зимова Україна», «Я лиш струна на арфі України» та «Перемога під Синіми Водами», в яких звучить любов до України, її історичного минулого, працьовитих людей, рідної природи.

Книга буде цікава для широкого кола читачів, як юних, так і старших.

УДК 821.161.2'06-31
ББК 84.4УКР6-4

ISBN 978-617-7556-34-2

© Бурбело Олександра, 2018

Відгук

на рукопис вибраних творів Олександри Бурбело

«Рідній Україні» (Вибране. Проза)

З творчістю Саші Бурбело, наймолодшої письменниці (член Національної спілки письменників з 2015 року!) України я знайомий давно, був одним з тих, хто рекомендував її до НСПУ посмертно.

Коли читаєш її твори із запропонованого рукопису, то віриш, що це справді вона, Сашенька, «... між сніжин спускалася з небес, не пашить, худесенька, здоров'ям, дівчинка із сонми поетес...» і «... десь бере невідомі сили дівчинка на грані двох світів...»; творила Саша Бурбело на межі Життя і Смерті, будучи важко хворою, з останніх сил, і «...на платті паперовім проступає віршик-первоцвіт».

Як пише поетеса Світлана Травнева:

«В її словах – весняний шал, і чари первоцвіту,

І жайвір в піднебессі музику малює літу;

Й вечірні зорі над шовковим шепотом беріз,

І купаний річками великодній верболіз.

Її слова – немов кришталь, немов дозріла вишня,

Що в надсвітання тихе мовби наречена вийшла...»

В її творах присутні незламний дух і сила («Барвіста країна», «Лесина казка», «Чарівна міць» та інші). А які чудові в неї образи – газети – це птахи, які розносять новини; цікава

інтерпретація відомої казки «Червона шапочка»... Більшість творів – літературно довершені, прислужаться вихованню молодого покоління.

З цим і рекомендую до друку збірку Саші Бурбело – вічно юної Христової нареченої!

Вадим Вітковський,
Голова Вінницької обласної організації
Спілки письменників України,
головний редактор журналу «Вінницький край»,
заслужений журналіст України

Біографія Олександри Бурбело (01.01.1998 – 05.09.2013)

Сашенька народилася 1 січня 1998 року в м. Вінниці в родині науковців. У 2005 році розпочала навчання в СШ № 26 м. Вінниці. Вона з дитинства мріяла стати письменницею, писала казки, легенди, оповідання та вірші. Друкувала свої твори в періодичних виданнях. Брала участь у літературних конкурсах як Всеукраїнських, так і Міжнародних. Неодноразово займала призові місця. В її портфоліо більше п'ятдесяти грамот, дипломів, подяк і сертифікатів.

У 2011 році вийшла в світ перша книжка «Первоцвіт», в наступному році – «Белые паруса» і друге видання «Первоцвіту» з рецензією Всеволода Нестайка. У 2013 році – «Зимова Україна» та «Я лиш струна на арфі України». 5 вересня 2013 року Сашенька відійшла в інший світ. У пам'ять про неї в наступному році було видано книгу «Золота росинка», у 2015 році – «Перемога під Синіми Водами». За вагомий внесок в українську літературу 2 липня 2015 року Олександрю було прийнято в члени Національної спілки письменників України.

У 2016 році на будинку, де проживала Саша, та в школі, де вона навчалася, було встановлено меморіальні дошки. У Вінницькому національному технічному університеті відкрили постійно діючу пам'ятну експозицію творчості Олександри Бурбело. В цьому ж році вийшли книги «Гармония» та «Рідній Україні» (Вибране, поезія). У грудні 2016 року журналом «Вінницький край» та Вінницькою облдержадміністрацією було започатковано літературну премію «Струна на арфі України» імені Олександри Бурбело та оголошено щорічний літературний конкурс.

Вінницькі композитори Ігор Шуберт та Сергій Браїлян написали музику на вірші Олександри і у 2017 році вийшов з друку збірник «Свої пісні дарую всім на радість». Твори Олександри Бурбело включено в програму української літератури 5-9 класів, вони будуть

вивчатися у навчальних закладах України. З 26 жовтня по 26 листопада 2017 року у Вінницькому обласному краєзнавчому музеї було відкрито виставку «Це щастя бути у своїм народі...» про творчість юної письменниці. Якушинецькою територіальною громадою, на землях якої похована Саша, на будинку культури села Якушинці їй встановлено меморіальну дошку. Вечори пам'яті та презентації творчості Олександри проводяться в бібліотеках, школах, університетах як на Вінниччині, так і в Києві, Тернополі, Черкасах та Київській, Полтавській, Черкаській, Кіровоградській і Дніпропетровській областях. Півтора десятка поетів присвятили свої вірші Саші та її творчості.

У кінці 2016 року в Інтернеті, на *YouTube* був створений «Канал Олександри Бурбело», який має шість розділів:

- 1 – телесюжети про Олександру Бурбело;
- 2 – вірші Олександри Бурбело;
- 3 – пісні на слова Олександри Бурбело;
- 4 – спогади про Олександру Бурбело;
- 5 – радіопрограми про Олександру Бурбело;
- 6 – вечори пам'яті та презентація творчості

Олександри Бурбело.

Зараз на каналі за адресою <https://www.youtube.com/channel/UCwAIUQcEt1LI7OINzh7BIqw> виставлено біля чотирьох сорока відеороликів, список яких постійно розширюється. Також в Інтернеті на сайті творчості Олександри Бурбело за адресою <http://pwr.inf.ua/boss/> можна ознайомитися зі всіма книгами Олександри у розділі «Фотокниги».

Казки та легенди

Барвиста країна

Чи бували ви в далекій казковій країні, яка зветься Барвистою? Там кожен день має свій колір, тож і зветься дні тижня так: рожевий, білий, зелений, синій, помаранчевий, бузковий і жовтий.

І ось одного зеленого ранку казкар-чарівник Добре Серце, володар тієї країни, убравшись у довгу синю мантию з високим помаранчевим коміром, синій капелюх та взявши в правицю посох чарівника – таку собі ніби зовсім звичайнісіньку зигзагоподібну палицю із зіркою на вершечку, лівою рукою розгорнув товстезну золотаву книгу казок і чарів. Чарівник був високого зросту, тримався, як належить, поважно, і був зовсім сивим.

Він чимось нагадував нашого доброго знайомого – Дідуся Мороза (а може, маг і був його молодшим братом).

Добре Серце таємниче промовив:

– Сьогодні на нас чекає чудова казка! Внученько, принцесо, починається нова казка зеленого дня! На тебе чекають особливі сюрпризи, пригоди та дива.

А далі чарівник заговорив зовсім іншою мовою – мовою магічних слів. Тим часом сонце сходило все вище, смарагдове повітря світлішало, починався день зеленої казки.

Юна принцеса, внучка володаря казкового краю, сиділа в кріслі під пальмою на ганку палацу і, заглядаючи в чарівне люстерко, намагалася вгадати, яку нову казку принесе їй зелений день.

Красуня чимось дуже нагадувала нашу улюбленицю Снігуроньку – така ж світлолиця, з блакитними озерцями очей. Ось тільки волосся мала

вогнистої барви. Щоправда, дівчина й сама здивовано придивлялась до нього. Це був щоденний сюрприз її дивовижного дідуся – учора вона була білявкою, а ось сьогодні її кучері як полум'я.

– Дідусю, моє волосся стало вогняним! – захоплено вигукнула дівчина.

– Так, люба, – всміхнувся казкар. – Цього смарагдового ранку ти зі своїми полум'яними кучерями маєш просто неперевершений вигляд і сяєш, як сонце.

Королівна захоплено милувалася яскравими кучерями, та ось її увагу привернуло ніжне муркотіння. Опустила погляд і побачила біля сходів симпатичне руденьке кошеня.

– Ой! Кошеня! І таке ж руденьке, як я. Це, звісно ж, подарунок мого дідуся.

І дівчинка вибігла назустріч вогнистому пухнастику.

Кошенятко перебирало лапками, але не могло вийти із зачарованого кола. Це було коло для подарунків.

– Иди до мене, Іскринко, – лагідно мовила принцеса і взяла маленьке на руки. – Яке ж ти пухнасте, яке веселе! Тобі, напевно, щось уже відомо про казку зеленого дня.

Котик, який ще мить тому насолоджувався увагою хазяйки, раптом округлив свої зелені очиська й боязко озирнувся. Несподівано пролунав звук, який нагадував гудок поїзда. Пухнастик прищулив вухка і злякано замружився.

– Кого це ти нагляділо?

Принцеса й собі оглянулася. Ось ще один сюрприз – синє слоненя! Воно стояло під її вікном, мов на сторожі її спокою. Малий радісно сурмив, піднявши хобота. Він вітав хазяйку, немов справжній охоронець.

Слоненя було таке ж синє, як довга сукня принцеси, а ось кошенятко мало колір її волосся. Що ж, дідусь-чарівник полюбляв гармонію барв.

Принцеса задумалась: які дива обіцяє ця кольорова гама сьогодні? І чому саме слоненятко і кошенятко подарував їй дідусь-чарівник? Красуня в задумі присіла на сходинку побіля палацу.

– Третій день тижня в Барвистій країні, – пояснив Добре Серце, – присвячений одному з найбільших див світу, яке люди часто не помічають у круговерті буденних турбот. Ім'я йому – поезія. Усі мешканці країни висловлюватимуться тільки віршами.

Цієї миті слоненя перетворилося на лицаря-охоронця, а руде кошенятко... Принцеса не повірила своїм очам – воно обернулося на крилатого коня з вогняною гривею.

– Пегас! Крилатий скакун, що підносить поетів у піднебесся! – захоплено заплескала в долоні дівчина.

– Саме так, моя розумнице, – всміхнувся дідусь. – Мандруй світами, внучечко, тільки повертайся вчасно.

– Домовилися, Добре Серце! Обіцяю, щоне підведу!

Швидко минав казковий час зеленого дня. Та ось його барва почала змінюватись. Королівна в товаристві лицаря-охоронця на диво-коні поверталася до палацу.

– Яка захоплива подорож! – раділа юна мандрівниця. – Цікаво, а які дива чекатимуть на мене завтра?

День тим часом потроху змінював свою барву. У Барвистій країні не було чорної барви ночі, тому колір одного дня плавно зливався з барвою наступного дня. Тож, коли Пегас відлітав на поклик Доброго Серця, небо переливалося вже різними відтінками блакиті, зовсім, як у нас, в Україні. Так, небо над Україною сповнене поезії!

Лесина казка

В Україні, де гори високі, моря широкі, річки глибокі, а ліси дрімучі, жила дівчинка Леся, що понад усе любила казки та малювання. Ось і сьогодні вранці тато, допомагаючи доні взутися в зимові чобітки, квапить:

– Лесю, час у дитсадок.

Донечка ж у відповідь:

– А казку розповіси?

– Добре вже, лисичко Лесю, – погоджується татусь.

Дома дівчинку ще називають Червоною Шапочкою. Це улюблена Лесина казкова героїня, яку дівчинка малює і фарбами, й олівцями, і фломастерами. Картини в дитсадку на виставці красуються.

А які чудові історії вміє вигадувати Леся! І щовечора розповідає їх плюшевому ведмедику. Уже й задрімає дівчинка, а клишоногому симпатязі ніяк не спиться – все згадує неймовірні пригоди героїв.

– Звідки стільки казочок знає Леся? – дивується ведмедик. – Може, вони сняться маленькій красунечці?

Вирішив волохатик підглянути хазяйчині видіння. А йому було відомо, як це зробити: достатньо взяти за ручку дівчинку й поринути у дрімоту разом із нею...

– Ой, де я? – роззиралася навкруги Леся.

Довкола височів сосновий ліс, повний сонячного світла, пташиного співу та аромату суниць. Ще й червоні шапочки з білими цяточками весело майорять то тут, то там, наче ліхтарики.

– Мухомори, – здогадалася мандрівниця.

А онде, над самісіньким берегом лісового озерця, примостився найсміливіший із них. Леся й собі підійшла до водойми та, поглянувши на дзеркальну поверхню, зойкнула. На дівчинку хитро позирала справжнісінька лисичка, вбрана в її улюблену вишиванку, сарафанчик і

фартушок. А на голівці в руденької яскравів Лесин бантик.

– Хто ти? – здивовано поцікавилася мандрівниця.

– Та це ж ти, Лесю, – зашелестіло хвилями озеро.

– Оце так дивина, – вражено прошепотіла дівчинка.

– Отже, відтепер я – справжня руденька лисичка!

Доки руденька видивлялася на себе в дзеркальну поверхню води, з-за дерев вибіг вовк.

– Доброго дня, лисице! – привітався сірий. –

Пограймося в лісові перегони!

– Щось не пригадую такої забавки, – зізнається Леся.

– Та що це з тобою? – дивується вовк.

Сіроманець зірвав із двох мухоморів шапочки і склав їх до купи:

– Ось і кубик! Кому скільки цяточок випаде, той стільки дерев і минає. Пригадала?

Поглянула лиска на стежку, що звивалася між соснами, – нічого на думку не спадає. Руденька аж розгубилася.

А вовк дивиться та сміється:

– Що, хитрунко, боїшся програти? Вирішуй!

– Ну, добре, позмагаймося, – погодилася лисичка.

І побігли вони лісом: то цяточки рахують, то дерева. Леся й не помітила, як зник сіроманець – тільки десь суха гілка тріснула. Що робити? Тож вирішила руденька рушити стежиною далі.

Уже й ліс скінчився, а доріжка все вище й вище піднімається. Аж ось на горі видніється рожева хатинка, стіни якої прикрашені мальвами, а золотистий дах обвитий вінком.

– Знайомий будиночок, – наблизившись, лисичка намагалася пригадати, де його бачила. – Та це ж із мого малюнка! Оце так!

Леся постукала лапкою у двері й чує, як хтось запрошує увійти. Та, зробивши крок, аж замружилася – так яскраво в хатинці. Коли придивилася, то побачила, що на лавці спочиває веселе Сонечко.

– Руденька, сідай на ослінчик¹, – запрошує небесне світило. – Тільки відсунься якнайдалі, дівчинко, бо поруч зі мною дуже спекотно.

– Звідки Ви дізналися, що я не лисичка? – дивується гостя. – Невже так помітно?

– Я все знаю, красуне, а цю хатинку особливо люблю – така гарна та затишна! Хочу тобі віддячити за неї. Якщо послухаєшся моєї поради – знову на дівчинку обернешся!

Сонечко таємниче продовжило розповідь:

– Поглянь, від нашої хатинки стежка збігає вниз, аж до того симпатичного будиночка. Там господарює моя приятелька, бабуся Червоної Шапочки, а внучка їй допомагає. От тільки вовк до них унадився. Пригадуєш, хитрун запропонував погратися в лісові перегони? Сіроманець тебе відволікав, щоб часом не завадила дістатися до бідолашних. Поспішай же, Леся, допоможи бабусі й онучці в біді.

Мчить лисичка, б'ється серденько...

Добігла руденька, дивиться: двері відчинені. Приглядається – сіроманець заплутався у прозорій сітці, що спеціально була натягнута навколо помешкання.

– Оце так! – усміхнулася Леся. – Це ж я такий кінець казці про Червону Шапочку вигадала! Ще й плюшевому ведмедику розповідала.

Аж ось на ганок вийшли бабуся й онучка та радісно до лисички-помічниці гукають:

– Дякуємо за диво-сітку. Спіймався сіроманець!

– Як же впізнали мене? – поцікавилася руденька, нерозуміюче кліпаючи очима.

– Дуже легко, адже давно тебе знаємо, – всміхнулася Червона Шапочка. – Ми ж постійні гості у твоїх казках!

– Лисичко, відпусти! – раптом почулося прохання сіроманця. – Повір, більше ніколи сюди не завітаю!

– Ой, ні, – злякалися бабуся з онучкою, – не варто вірити вовчим обіцянкам.

Цієї миті між хмаринками з'явилися сонячні промінчики, торкнулися сірого, й ураз хижак перетворився на яскравого метелика. Красень випурхнув із сітки й полетів геть.

Бабуся і Червона Шапочка зраділи такому чудовому закінченню казки. Запросили лисичку на вечерю та відпочинок у чарівному ліжечку, в якому сняться найяскравіші та найщасливіші сни.

Подякувала руденька за дивовижне частування і шойно прилягла на шовкові простирадла, відчула, що її почала заколисувати ніжна пісенька, яку тихо співав вітерець.

– Лисичко, прокидайся! – раптом почувся голос татка. – Час до дитсадка!

Дівчинка відразу підхопилася й зазирнула в люстерко:

– Татко звично жартує, називаючи мене лисичкою.

– А насправді – дівчинка з доброї казки! – прошепотів плюшевий ведмедик.

¹ *Ослінчик – переносна кімнатна лава для сидіння.*

Коли мрії здійснюються

Кажуть, що колись давно газети були птахами. Розносили новини по всіх усядах. А як гарно співали!

Та згодом новин стало так багато, що пернаті вже не могли впоратися з ними. І на зміну їм прийшли паперові птахи – газети. Пташині ж новини й понині розносять, як помітили спостережливі жартівники, сорока на хвості.

А коли наша Україна, в якій це все й діялося, здобула незалежність, тобто стала незалежною державою, новин з'явилося стільки, що газет ставало все більше й більше!

Тож вечорами, після роботи, дорослі бралися до газет, а діти заздрісно поглядали на батьків, прислухаючись до оповідок, які нашіптував під вікном казковий вечір, закутавшись у чарівний зоряний плащ.

– От нам би дитячу газету, – замріяно мовив Петрусь-школярник до своєї сестрички Настусі-дошколярочки, – та щоб у ній були цікаві казки! Я читав би їх тобі.

– Хочу казкову газету! – заплескала в долоньки дівчинка.

Минав час. Дошколярики та й школярчата частенько вередували перед сном без вечірньої казки. Газети співчували дітям, але ніяк не могли цьому зарадити.

І ось одного разу вночі, коли вже всі спали, стурбовані паперові птахи – українські газети – злетілися на таємну раду. Що тут зчинилося! Усі хотіли висловитися і так шурхотіли сторінками – хоч вуха затакай! Тільки й чулося:

– Бідні діти! Чудові казки... Що ж робити?

– Я знаю! – виділився з гамору тоненький голосок невеличкої нової газетки, у якій описувалися фантастичні події.

Усі притихли й недовірливо поглянули на неї.

– Чула я, – продовжувала газета, – що є казкова країна, де живуть усі казки світу. Править нею вічно юна красуня королева, яка славиться своєю добротою. Вона допоможе дітям.

– Але ж, – зашелестіли схвильовано крилаті, – чи можна потрапити в казкову країну?

– Вона міститься в позачасовому просторі, який обминають потоки часу, тобто казкова країна належить вічності.

Усі задумалися: вічність – це те, що було, є і завжди буде! Але ж як сягнути її? Учасники таємної ради з надією обернулися до оповідачки.

Але любителька фантастики згорнула свої крильця-сторіночки й замовкла – вона не знала дороги в казковій країні.

Знову знявся лемент:

– Що робити? Як бути?

Тут почувся радісний голос газети, в якій друкувалися різні винаходи:

– Здається, збулася моя мрія, і я, нарешті, зробила власний винахід! Нам потрібна машина часу, а зробити її можемо з матеріалів, вміщених на наших сторінках.

Тільки слід відбирати те, що стосується минулого чи майбутнього. Так ми, газети, зможемо мандрувати в часі!

Який тут зчинився шум, шелест, шурхіт сторінок! І як тільки роботу було зроблено, ніби хтось раптово увімкнув яскраву електричну лампу. Сявав літній день, виблискували сонячними зайчиками краплинки роси на квітках. Довкола мирно спілкувалися між собою герої різних казок, казок з усього світу!

Ось Вовк розповідає Червоній Шапочці смішинку, і казкова дівчинка весело сміється. Усі друкать між собою, зігріті любов'ю Великої Королеви Казок. 3

високого трону вона вже помітила мандрівників і лагідно запитала:

– Чим я можу допомогти вам, шановні газети?

А коли дізналася, в чому річ, пообіцяла:

– Буде казкова газета для юних читачиків!

Обов'язково буде!

Зраділи мандрівники і тільки встигли подякувати та попрощатися, як яскраве світло згасло, ніби хтось його вимкнув. Газети були знову дома. Займався світанок. Починалося свято дев'ятої річниці незалежності України. Його відзначали всі – і дорослі, й малеча.

У дітей же було ще одне свято – день народження довгоочікуваної газети «Казковий вечір»!

– Вона схожа на пташку-чарівницю з яскравими паперовими крильцями-сторінками, на яких стільки чудових казок! – з любов'ю погладила свою газету Настуся і нетерпляче смикнула братика за рукав:

– Читай же швидше!

– Почекай хвилинку, мене захопив цей цікавий кросворд, – радів хлопчик.

З того часу щороку в День незалежності відзначаємо ще й іменини «Казкового вечора». Це чарівний день, коли казки збуваються.

Чарівна міць

В одній чарівній країні казки жили, як зайченята, під кущиками. Добре там, затишно, а забажається прогулятися, то мандрують у гаї та поля чи в дитсадки, школи, домівки... На те вони й цікаві оповіді, щоб до читачів горнутися та вільно світом подорожувати.

Якось хлопчик на ймення Марко пас корівку Марушку в лузі, край лану стиглої пшениці. Туди позліталось чимало казочок – бавиться з непосидами малий. Раптом насунула чорна, як нічка, хмара й затулила сонце. Роззирнувся пастушок:

– Біда! Град або злива понівечить стиглу пшеницю, пооббиває золоте зерно.

На щастя, за мить з'явився рятівник – казковий Вітер:

– Сідай, Марку, на крила – полетимо відганяти хмару.

– Чи до снаги це нам? – тамувало острах хлоп'я.

– Разом здолаємо потвору! Тільки нашіптуй чарівні історії, аби сила зростала – я ж із казки! Тож, уперед!

Хлопчик погладив корівку:

– Марушко, не бійся й чекай на мене!

Малий умостився на спину казковому гостеві, вхопився за кучеряву гриву, і сміливці полинули аж до неба. Пастушок про домовленість не забуває – чарівні історії розповідає, одну цікавішу від іншої. Могутньою силою наливаються Вітрові крила.

Але тут відчайдух озирнувся навсібіч: хмарі кінця-краю не видно! І страховисько поряд – блискавками виграє та громами забавляється!

Від остраху занімів казкар – і почали вони з Вітром падати. Ось уже чути, як під ними поле шелестить колосом.

– Допоможи, Марку! – у відчаї заблагав крилатий. Неначе прокинувся хлопчик, схилився до знесилоного казкового товариша і таку історію розповів, що той миттєво налився небаченою міццю та й зринув у піднебесся. Вітер дмухнув на потвору, змахнув крилами – і хмара неохоче позадкувала, невдоволено гуркочучи громами та метаючи з-під набурмосеного чола блискавками.

– Му-у-у-у! – долинуло з осяяного сонечком лугу.

– Ти справжній козак, Марку! – привітали пастушка казки, а пшеничка вдячно вклонилася сміливцям.

Вітер усміхнувся хлопчикові та його вірним товаришам:

– Нехай щастить! А мені вже час повертатися додому!

– Це куди, друже?

– У Карпати. На Говерлі моя домівка, Марку. Ще поба-чи-мось!

Новорічна пальма

У будиночку було тепло й затишно. Поруч потріскували дрова в каміні, й тіні від вогника витанцьовували на чистенькій підлозі. У кутку красувалася пишно вбрана ялинка, а поруч, на каналі, сиділа білява дівчинка з кішечкою на руках. Марго – так величала любу внучку бабуся – зробила невеличку паузу в оповіді своєї нової казки й зазирнула у вікно, де починала передноворічний танок хуртовина. Дівчинка завжди розповідала магичні історії пухнастій улюблениці Риті.

Річ у тім, що вони приходили уві сні, і, щоб брати участь у нових захопливих пригодах, потрібно переповідати комусь попередні. Ось тільки цей «хтось» повинен уміти зберігати таємниці. Саме такою й була Рита.

Кішечка уважно слухала, мружачи сяючі зелені очі, й тихенько муркотіла:

– Яка хор-р-р-роша істор-р-р-рія... Хор-р-роша...

– Трава там смарагдова, як твої очі, Рито, – всміхаючись пухнастій, продовжувала Марго. – А море – наче величезна волошка!

Цієї миті за вікном заспівала хурделиця, вибілюючи все навколо до Нового року.

– Бачиш, Рито, завірюха – справжня Попелюшка: прибираючи, танцює і співає, – замилувалася дівчинка й, підхопивши кішечку, закружляла кімнатою.

– Ля-ля-ля...

– Мур-мур-мур...

Раптом казкарка замружилася, наче від сліпучого сьйва: вона знову опинилась у яскравому сні... Аж ген веселка розкинулася над дивовижними заростями.

– Марго, де ми? – почула дівчинка, здивовано зиркнула на свою пухнасту супутницю і поцікавилася:

– Рито, ти вмієш розмовляти?! Оце сюрприз!

– Виявляється, що так... Може, ми у твоєму сні? – замуркотіла кішечка.

– Хто це?! – раптом злякано зойкнула дівчинка.

Прямо до ніг мандрівницям викотився коричневого кольору пухнастий клубочок. А потім із нього з'явилися довгі руки, хвіст, ноги та кумедно усміхнена мордочка.

– Та це ж ... мавпочка, ось хто! – заплескала в долоньки дівчинка.

Раптом до вертлявої підлетів червоно-синій папуга какаду, і вони про щось швидко заговорили, перебиваючи одне одного. Марго тільки й розібрала вигук про новорічне свято. Потім пернатий і мавпочка обернулися до мандрівниць та стурбовано поцікавилися:

– Чи не підкажете, як зустрічати Новий рік?

Не встигла Марго й рота розтулити, як Рита вже замуркотіла і про сніг, і про ялинку, і про прикраси...

– А пальми у вас ростуть? – поцікавилася дівчинка.

– Ще б пак! – зраділи папуга й мавпочка.

– Оце й буде ялинка!

І нові друзі подалися шукати найкрасивішу пальму. Аж ось і вона: на березі океану з простягнутими врізнобіч вітами-долоньками, ніби і справді чекає на прикраси.

Тут мавпочка й папуга тихенько між собою перемовилися і зникли – тільки листочки зашелестіли.

Марго з Ритою здивовано презирнулися, а вже за мить нові приятелі прибули до «ялинки» з численними родичами.

Ураз мавпочки повисли на пальмових вітах веселими гірляндами, а папужки вкрили крону¹ різнокольоровими прикрасами.

– Оце так Новий рік! – сплеснула в долоні вражена Марго і... прокинулася.

¹ *Крона – верхів'я.*

Різдвяний зайчик

Хто не знає, що Дід Мороз на новорічній й Різдвяній свята прибуває до нас, у зачаровану сніговіями Україну, з далекої кришталево-крижаної Лапландії? Срібноногі крилаті олені несуть його сани білими пустелями Півночі, і над закованими в іній лісами, і над засніженими містами та селами – ви ж бачили, як він пролітав над вашим будинком? Тоді за вікном роїлися легким вихором сніжинки.

– Ой! Що це?! – скрикнув Андрійко, розглядаючи прикраси на ялинці. – По-да-ру-нок... Марійко, він отут тільки-но з'явився!

– А це, – безтурботно озвалась Марійка, – різдвяний подарунок твого улюбленого Діда Мороза!

Шестирічний Андрійко усміхнувся старшій сестричці-школярці:

– Ось бачиш, а ти не вірила в чарівника Мороза!

Марійка не встигла відповісти, бо мама покликала її на кухню ліпити вареники.

І з сиром, і з маком, і з вишнями... Смакота! Та ось уже начинки немає, а невеличкий шматочок тіста залишився.

– Нічого, донечко, зліпимо з нього вушко, – каже матуся.

– А можна, – озвалася Марійка, – я зайчика виліплю? У школі навчилася.

Голівка, довгі вушка, спинка, коротенький хвостик, прудкі лапки...

– Яке гарненьке зайчатко! – замилувалась мама.

А воно – ой! – лапкою змахнуло борошно з вушка.

– Щось я сьогодні стомилася, спочину хвилинку, – присіла на стільчик мама.

Марійка ж приховала зайчика і – до ялинки! А там уже тато з Андрійком іграшкову снігову гірку з

санчатами лаштують – від Діда Мороза, як каже хлопчик. Тато ж тільки руками розводить: виходить, так.

Раптом сніговій відчинив квартиру, і в кімнату залетів вихор сніжинок, закружляв навколо ялинки – біла борода, вуса, біла шапка і шуба, тільки очі блакитні...

– Дідусь Мороз! – разом скрикнули діти, а тато кинувся зачиняти квартиру:

– І справді, як морозно!

– Запрошую вас, дітки, на новорічний бал! – проказав дідусь-чарівник. – А це вам дороговказ.

І Марійка відчула в долоньці снігову грудочку, яка чомусь не танула, хоча й іскрилася сріблом справжнього снігу.

Дід Мороз уже помандрував далі, вони ж з Андрійком стояли під ялинкою, взявшись за руки, і здивовано дивилися на срібний сніговий клубочок.

Після вечері діти чи не вперше не просили батьків читати їм казку.

– Дивина! – переглянулись батьки. – Що ж, на добраніч! Нехай вам, любі, сняться казкові сни!

За вікном світилися сніги. Марійка прокинулась від холоду. Це сніговий клубочок скотився їй до плеча.

– Не розтанув, – зраділа дівчинка.

– Пора на бал, – почувся чийсь тонесенький голосок.

– Хто це? – здивувалась Марійка. – Це ти, зайчику? Ти умієш говорити?

– Так, умію. Та не гаймося, сідай мерщій мені на спину! – пропищав довговухий.

– Як ти підріс, – здивувалась дівчинка, – і став таким пухнастим!

– Андрійку! – гукнула сестричка, але зайчик її заспокоїв. Мовляв, брат полетів з Дідом Морозом на санях, а її пожаліли будити – так усміхалась уві сні!

– Що ж, – погодилась Марійка, – справді, поспішімо!

І ось уже тільки сніг хмаринкою летить з-під зайчикових лапок та іній часом легкою фіранкою майне перед ними! А сніговий клубочок попереду котиться, сяє, як невеличка місячна грудочка, шлях вказує.

Чи довго, чи ні вони так мчали полями, гаями, долинами, а тільки ось і зупинився клубочок на просторій лісовій галявині.

Чи так воно було, чи ні? Ліс довкола як чудова картина, на стінах намальована. Сніг як килим, витканий з білої вовни. А де ж школярка Марійка? Стоїть на галявині принцеса в смарагдовій сукні – наче струнка ялинка. А поряд – ой! – зайчик закрутився дзигією і став казковим принцом.

– Хто ви? – здивувалась принцеса.

– Я принц із казки про Попелюшку.

– А де ж Попелюшка?

– Це ви. Такі карнавальні костюми приготував для нас великий чарівник Дід Мороз. Та ось і він!

Оглянулась Попелюшка, а довкола і принци, і принцеси, і звірята лісові, і птахи небачені. Серед них Дід Мороз з лицарем заморським у золотих обладунках.

– Вітаю з прибуттям на карнавал! – посміхнувся привітно Дідусь Мороз. – Розважайтеся ж, радійте разом з усіма Новому 2020 року!

– Чому дві тисячі двадцятому?

– Довгим був шлях сюди, мила Попелюшко, адже мчали не тільки через простори землі, а й через роки в майбутнє! – пояснив чарівник Мороз.

Заграла музика, і закружляли в повітрі легкі сніжинки, закружляли в танку гості майбутнього – і люди, і звірята, і птахи.

Попелюшку запросив до танцю юний лицар, лице якого було принцесі знайомим.

– Хто ви? Чому мені здається, що я вас знаю? – запитала вона.

– Чарівник Мороз не змінив моє ім'я – Андрій.

– Андрійку?!

– Марійко?..

І вони весело розсміялися, здивовані і щасливі.

– Скільки радості, добра і злагоди чекає на нас у майбутньому! – усміхнулась Марійка.

– А тепер признайся, ти вже віриш у Діда Мороза? – згадав давню суперечку Андрійко.

Але відповідь сестри розтанула в звуках нової мелодії. Карнавал дзвенів, переливався хвилями музики, радості, веселощів. Та ось крони дерев зайнялись рожевим сійвом ранку. Золотий іній осипався з віт, і кожен з гостей майбутнього одержав подарунок – каблучку. Та тільки примірили їх гості карнавалу, як почали повертатися додому. А навздогін їм линув голос чарівника Мороза:

– Щасливих Різдвяних свят!

Прокинулась Марійка вранці, а вікно так гарно розмальоване памороззю. Що це? Простора галявина, обрамлена деревами в інеї, сніжинки, різдвяний зайчик – чудова картина! На підвіконні ж дримає справжнє зайчатко – тільки чомусь воно біле-біле, пухнасте, наче із снігу.

– Подарунок Діда Мороза! – здогадалася дівчинка. А поряд дві помаранчеві краплини – то розтанули чарівні каблучки із золотого інею.

Святковий букет

Жила-була собі дівчинка Василюнка. Ніколи не журилася, а сміятися вміла так дзвінко, наче то лунав чарівний дзвіночок. Люди любили сміхотунку і називали лагідно Веселинкою.

Більше за все цікавили дівчинку казки, що їй оповідала донечці матуся, як тільки випадала вільна хвилинка. Та Веселинці цього було замало. Отож, коли батьки передплатили їй газету “Казковий вечір”, дівчинка навчилася читати та й взялася сама до казочок.

Минав час. І ось дізналася завзята читачка, що цього літа в улюбленої газети іменини! Зраділа Веселинка, дзвіночком задзвенів її веселий сміх:

– Знаю, знаю, що подарую іменинниці – квіти з чудового лужка за нашим садочком!

Там щоліта розцвітали поміж трав білі ромашки, яскраві гіацинти, дикі гвоздики, маки, запашні квіти чебрецю, материнки, сині і рожеві дзвіночки і багато інших, які знала й любила Веселинка. Ясна річ, вона не збиралася зривати своїх улюбленців – хотіла намалювати їх. Але чомусь лужок не поспішав зацвітати.

– Потрібен дощик, щоб рослини набралися сили для цвітіння, – пояснила неня.

Що ж робити? Як допомогти лугові розквітнути?

Неподалік віддзеркалювала безхмарне небо річка Південний Буг.

Недаремно кажуть, що назва Буг походить від слова Бог – чарівна річка! Отож синьоока, почувши про турботу Веселинки, здійняла зі своїх рясних хвильок легеньку хмаринку, яка полинула на крилах теплового вітерця до луку.

– Іди, іди, дощику, зварю тобі борщику!.. – радісно заплескало в долоньки дівчатко.

Хмаринка розсипалася по траві маленькими іскринками, але ті ледь-ледь зросили траву.

– Мало нас, мало нас, – шепотіли вони.

Тільки дівчинка торкнулася їх долоньками, як і сама стала меншати й меншати і скоро пірнула з головою в різнотрав'я.

– Ой, де це я? Що зі мною? – здивувалася вона своїй пригоді.

Її голосок звучав так тихо, що його почув тільки блакитний метелик, погойдуючись на вершечку травинки:

– Ти доторкнулася до зменшувальної дощинки – вона одна така була в хмарці – і стала малесенькою Краплинкою.

– Краплинка, – вперше зітхнула дівчинка, – але я не можу напоїти квіти, щоб вони розцвіли.

– Не сумуй, – заблискотіли іскринки-дощинки. – Тобі допоможе Сонечко. А зараз нумо гратися в піжмурки!

Веселинку-Краплинку не довелось умовляти – вона ж бо любила ігри. Які тут веселощі почалися! Дощинки блискотіли в травах всіма барвами веселки, сяяли оченята їх нової подружки, і дзвенів дзвіночком її веселий сміх.

Але дощинки все меншали, меншали, і ось усі десь поділися.

– Де ж ви сховалися, дощинки, я не можу відшукати, – розгубилася Веселинка-Краплинка.

– Ми поспішаємо до Сонечка, воно кличе на-а-с-с, – почувся тихий шепіт понад лугом, – линь з нами!

– Полетіли, – підставив крильця блакитний метелик.

Веселинка-Краплинка зраділа запрошенню, і вони знялися у височінь. Метелик ледь чутно шурхотів крильцями, злітаючи все вище і вище. Луг перетворився

на зелену крапочку, а річка – на тоненьку синю рисочку, а потім вони зовсім зникли з очей. Довкола була тільки блакить. Та ось, нарешті, мандрівники побачили золоту оселю Сонця.

До неї вели осяйні сходи, що легенько погойдувалися в повітрі.

– Ось тут я відпочину і почекаю на тебе, – метелик сів на нижню сходинку. – Біжи ж, не затримуйся, Краплинко, і, які б дива не побачила, не забувай про наш спраглий лужок.

Кинулася веселунка по сходах до променистого палацу, а Сонечко їй назустріч:

– Знаю твою скруту, Веселинко! Та це горе – не біда. Можна йому зарадити!

– А як? – усміхається гостя.

– Ось опушу свої промені нижче до Південного Бугу, зігрію його цілющу водичку – здійметься пара, збереться в дошову хмару і попливе з вітерцем понад лугом. Піде рясний дощ, і незабаром луг завітне – ти тільки усміхнись до нього. А зараз ходімо до моєї оселі, подружко.

– Подружко? – зашарілася Краплинка.

– Так, ми друзі, адже ти, Веселинко, теж зігріваєш світ своєю усмішкою, – пояснило променисте і повело дівчинку до просторої зали, стіни якої були мапою світу з багатьма прапорцями.

– Це прапори усіх держав. Якщо десь потребують моєї особливої уваги, прапорець яскраво спалахує і я приходжу на допомогу. А прапор України знайдеш?

Очі дівчинки розбігалися та ось натрапили на улюблені кольори – жовтий і блакитний. Прапорець виблискував ніжними барвами.

– Україна скоро відзначатиме свято своєї незалежності, – поважно зауважила україночка.

– З цієї нагоди й хочу щось подарувати тобі, – і Сонечко повело дівчинку до іншої кімнати.

Яких див там тільки не було: золото, самоцвіти і ще багато-багато усіляких дивовиж!

– Ой, – спохватилася дівчинка, – та на мене ж метелик очікує.

– Що ж, поспішай, але подарунок вибери, – посміхнулося Сонечко, – чого хочеш?

– Ось цю веселкову стрічку на згадку, і для метелика вона не важка.

– Бери, Веселинко! Ця стрічка чарівна і принесе тобі щастя, – засіяло Сонечко.

Попрощалися, як добрі друзі, і ось Краплинка вже квапиться до метелика. Ще мить – і вони спускаються на землю. Ось і лужок, а над ним синя дощова хмара. Метелик швидше заховався під лопушок, а Краплинка загукала радісно:

– Спасибі тобі, Сонечку!

Сипонув дощ, розправилися стеблинки, листочки, а дівчинка підросла і знову стала такою, як раніше.

Ішов дощ, розцвітали квіти. Веселинка поспішала приготувати олівці, фарби, щоб намалювати святковий букет.

Країна Навпаки

У далекій казковій країні-невидимці, яка звалася Навпаки, була собі дівчинка на ймення Сльозинка, яка, звісно ж, навпаки не любила плакати і журитися. Щодень дівчинка розсипала іскринки сміху, які, здавалося, розквітали веселоокими квіточками. І ось одного разу дізналася від весняного легету¹ Сльозинка, що в іншій казковій країні-невидимці живе її тезка царівна Смішинка, яка насправді усе сумує та плаче.

– Ой, та це ж ніби моя сестричка-навпаки! – здивувалась Сльозинка і попросила Вітра принести до неї названу сестру.

Хоча казкові країни і невидимі для сторонніх, але вітер знав заповітні стежки до них. Одного ранку Смішинка прокинулася на незнайомому квітчастому лузі.

– Ой! – здивувалась принцеса. – Де я?

– Ти в країні Навпаки! – засміялась поряд блакитноока красуня. – Тепер, якщо тобі заманеться поплакати, то слід сміятися!

Це видалося Смішинці таким кумедним, що вона й справді розсміялася... вперше в житті! Їй здалося, що від її сміху навколо розцвітають чудові квіти.

– Дякую, незнайомко, ти відкрила для мене диво сміху! Це так чудово – бути веселою! – раділа принцеса.

– Твоя країна усміхається квітами! – продовжувала вона.

– Сміх має велику силу! – відказала Сльозинка. – Нашою країною правив злий чаклун, але жителі країни висміювали зло, а чаклуна стали називати найдобрішим, і він не втримався перед спокусою стати справді добрим. З того часу наша країна зветься Навпаки.

– Ой! – спохватилась Смішинка. – У моїй країні живе Хрящик Невмирущий, Баба Яга, Змій Горинич та

ще чимало усякої напасті, яка й засмучувала мене до сліз. А чи не змінилися б вони на краще в країні Навпаки?

– Що ж, давай спробуємо! – запропонувала Сльозинка і попросила Вітра допомогти їм.

– Гаразд, – погодився Вітер, – тільки треба утворити чималий вихор. Бувайте!..

Вітер зник, а подруги вирушили в мандри країною Навпаки. Вони зустріли відмінника Петруся. Щоправда, він ще не досягнув найвищого балу з математики, але ж закон «навпаки» продовжує діяти, і Петрусь, який ще зовсім недавно був двійочником, одержує 10-11 балів!

– Чудово! – зраділа Смішинка і подивилась на нерухомі хмаринки на небосхилі. – Швидше б повертався Вітер.

Тим часом вони зустріли вовка, який носив з магазину продукти добрій бабусі.

– А ось на Червону Шапочку закон «навпаки» вплинув так, що вона захотіла пошити собі з вовка шапку, – сумно всміхнулась Сльозинка, – вона часто влаштовувала засідки біля бабусиноного будинку, з мисливською рушницею очікуючи на сіроманця.

Вовкові доводилося щоразу щось вигадувати, щоб приспати пильність Червоної Шапочки та прослизнути в хатинку до бабусі з валізою харчів. Одного разу йому довелося навіть тікати через комин², коли Червона Шапочка дізналася, що вовк пробрався в будиночок. Зате наступне «навпаки» знову зробило Червону Шапочку доброю та чуйною.

Та ось і Вітер! Влетів вихором, здіймаючи куряву, і стих, опустивши на землю стільки страховищ, що аж Сльозинка засмутилась. Добре, що лиходії від несподіванки розгубилися. Звідусіль линув спів пташок про красу світу, про силу доброти. Зміни на краще розпочалися...

Не можна було не посміхнутися, коли Змій Горинич вирішив стати міжнародним перевізником, Бабуся Яга – вихователькою в дитячому садочку, а Хрящик Невмирущий – працівником архіву в бібліотеці.

– Нам уже час додому, – мовила Смішинка. – Тепер і моя країна стане країною радості, веселощів та добра.

¹ *Легет* – легкий весняний вітерець.

² *Комин* – димар будинку.

**Україна на відстані серця
і безмежного Всесвіту**
Фантастичне оповідання

*Перше місце в конкурсі «Україна через 20 років!»
журналу «Крилаті» (Київ, 2010)*

– Україна... Батьківщинонька! – пролетів повітряною кулькою стишений голос дівчинки з-поза рожевого дерева, схожого на осінню вишню.

– Ти ж сьогодні відлітаєш, Марійко. Скоро будеш дома, – це пролунало утішливо, але трохи заздрісно.

Я сиділа неподалік, на рожевому різнотрав'ї далекої планети Немезиди, де була у відрядженні. П'ятикласниця Марійка прилетіла сюди на практику з космонавтики – ох, і предметики нині пішли в школі! Двадцять років минуло відтоді, як я була п'ятикласницею. І стільки змін! Доведено, що екологія довкілля, тобто чистота повітря, рік, озер, морів, розкіш лісів, залежить ще й від людської доброти, чистоти сердець, благородства помислів. Тож нині злу немає місця в нашій Вітчизні. Україна – держава добра і злагоди.

Розумію Марійку – хочеться, ой, як хочеться додому, в Україну. Звідси, з далекої планети, Вітчизна здається ще ближчою, ще ріднішою!

Під час практики моя юна землячка потоваришувала з хлопчиком-андроїдом Даньком, який з Немезиди спостерігає за Всесвітом, і його чергування тут ще не завершено.

– Даню! – почувся винуватий голос дівчинки. – Твоя робота на Немезиді вже добігає кінця, і ми з Олександрою (це про мене, звісно) зустрінемо тебе на рідній Землі, в Україні.

Розмову перервав різкий сигнал тривоги:

– І-і-і!

За мить Марійка, Даня і я стояли перед екраном Всесвіту.

– Б-біда! – Данько від хвилювання завжди трохи затинався. – З глиб-бин Космосу до З-землі л-летить велетенська к-комета. З-змінити напрямок її польоту може тільки сила т-тяжіння іншого к-космічного тіла.

Ми кинулись до пристрою, який мав виштовхнути в космічну далечінь невелику кулю – штучну зірку. Речовина в ній була так міцно спресована, що її вага перевищувала вагу Місяця.

Сила поштовху мала бути величезною. Допоміжним рушієм же стане – уявіть собі! – сила слова. Ось тому сюди й було відряджено мене як письменницю, а значить і володарку сили рідного слова. Дослідження таємниць мови довели її неперевершену енергетику, яка стала в пригоді й під час вивчення Космосу.

Марійка з Даньком клопотались, налагоджуючи пристрій до негайної дії, а я наснажувала його чарівною силою улюблених слів:

– Земля, Батьківщина, Україна, Дніпро, Карпати...

Ще мить – і штучна зірка зринула у Всесвіт, а на екрані ми помітили зміну напрямку руху комети. Тепер можна було помилуватися чудовими барвами її розкішного “хвоста”. Нарешті ми полегшено зітхнули – людству більше не загрожувала небезпека.

– Ура! Ура! – ми підскакували, наче м’ячики, адже сила тяжіння тут менша від земної.

– Даньку, нумо налагоджувати “доріжку” білого світла! – нетерпеливилася Марійка. – Уявляєш, це винахід старшокласника нашої школи!

Я задумалася: як багато змінилося в шкільному навчанні. Тепер вивчення нового матеріалу проводять

через почуття учнів. Діти добре вчаться, а їхніми винаходами гордиться Україна.

– Олександро! – гукає Марійка.

Прощаємось з Данею, ховаємося в світлові капсули, і промені білого світла, які відбиваються від поверхні Немезиди, підхоплюють нас і несуть у космічні далі, до Землі.

Нас очікує незвичайний космодром – барвінковий! Річ у тім, що поверхня Немезиди поглинає блакитний колір, а інші частинки світла відбиває. Земний же барвінковий космодром вбирає решту веселкових барв. Величезні штучні квіти, поглинаючи промені, бережно приймають у свої пелюстки капсули, в яких ми з Марійкою приземляємося.

По стеблу, мов по дитячій гірці, з'їжджаємо в м'яку запашну траву і разом видихаємо радісно:

– Україна!

Легенда про Вінницю та сузір'я Пасіку¹

Було це в сиву давнину, коли ще річку Буг люди називали Богом, а на місці нашої красуні Вінниці було тільки невелике селище.

Жила в тому селищі дівчина-сирота Катруся – гарна, роботяща, а голос мала такий, що ангели небесні прислухалися, коли співала. Тож ні щедрівки, ні веснянки, ні обжинки не обходилися без неї – не минули любі подруги її невеличкої хатинки – бідно жила дівчина, звісно – сирота.

Якось, коли Катруся співала з подругами веснянок за селом побіля річки, а парубки поруч налаштували музики для танців, підійшов до сільської молоді ясночолій юнак у білому вбранні. Лице його сяло, а очі світилися, як зорі.

– Та це ж Лель! – упізнала Катруся.

– Лель, Лель!.. – зашепотіли усі і стояли, мов зачаровані. Тільки Микола, закоханий у Катрусю, підійшов до дівчини і взяв її за руку.

Лель вийняв сопілку і заграв веснянку. І такою веселою була та музика, що ноги самі просилися до танцю. Ніколи ще не веселилася так молодь, як того вечора з Лелем. А коли розходилися, Лель підійшов до закоханої пари, Катрусі та Миколи, і благословив їх. Низенько вклонилися юнак та дівчина Богові і раділи, що щастя всміхнулося їм.

Та не так сталося, як бажалося. Батьки Миколи були багачами і не схотіли собі бідної невістки. Заборонили сину й на вулицю виходити та напивували для нього багату наречену.

Засумувала Катруся, задумалася та й вирішила піти на пораду до самого Леля. А жив він, казали люди, аж ген на горі, порослій непрохідним лісом.

Страшно було Катрусі заходити в лісові нетрі, боялася диких звірів, та все ж вирушила в нелегку дорогу. Тільки зімкнулося над нею зелене лісове море, як дерева ніби розступилися, вказуючи шлях мандрівниці. Сірий вовк виглянув з-поміж сосон, але не зачепив її. Лисиця промайнула сяйливою блискавкою в кущах та й зникла. Ось тільки білочка налякала Катрусю, коли стрибнула їй на плече.

– Ой! – вжахнулася дівчина.

Коли ж дивиться – білка! І засміялася зі свого страху та й більше не боялася вже, простуючи лісом. Зійшла аж на гору, а там широка галявина. На ній пасіка, і сам Лель порядкує біля вуликів.

– Покровитель бджолярства! – пригадалося Катрусі.

Вклонилася вона, привіталася.

– Знаю про твою біду, та все буде гаразд, – посміхнувся Лель. – А це тобі віно, придане від мене.

Подав Катрусі золоту шкатулку:

– Відкриєш її аж вдома, у садку.

І махнув рукою:

– Щастя тобі, дівчино!

Зашарілася Катруся, подякувала Лелю та й незчулася, як була вже дома. Зайшла до саду, а там вулики стоять, тільки без бджіл. Відкрила Катруся золоту шкатулку, а з неї вилетіли бджолині рої, загули садом, обживаючись на новому місці. Отак і стала Катруся пасічницею. Жодна бджілка ніколи не вкусила її. Співають свої пісні, золотяться проти сонця, несучи мед у вулики.

І був той мед такий цілющий, що найтяжчі недуги лікував. З найдалших сіл приходили люди по мед до

Катрусі. Усім вона рада була допомогти. А тільки злодії чи грабіжники задумують лихе, як бджоли-охоронці (був один такий рій у Катрусі) уже й чекають на них. Отож усіляке зло й обминало Катрусине обійстя.

Та ось сталося лихо в Миколиних батьків – захворіли вони. Посилають сина до Катрі:

– Віддай усе наше багатство, нехай тільки меду свого цілющого дасть пасічниця.

Передала дівчина мед батькам Миколи, і ті скоро одужали. Тепер іншої невістки, ніж Катруся, й не хотіли собі. З батьківським благословенням одружилися молодята, а віном нареченій стала Лелева пасіка. Відтоді й донині та місцевість, де це діялося, називається Вінницею. Це тепер квітуче місто обабіч кучерявих лісів та зеленоводого Бугу.

Сяє над містом сузір'я Пасіка – стали ним сім бджілок із чарівної шкатулки Леля.

¹ *Пасіка – ще одна назва сузір'я Мала Ведмедиця*

Легенда про сон-траву

У королівстві Соньків захворів учитель спання. І що тут почалось!

– Ура! – як буває зазвичай, закричали учні, і це слово наче стало сигналом до ігор та біганини. Такий гармидер зчинився, що й дорослим сонькам спокою не стало. Позіхають, протирають очі, а дітям дати ради не можуть. Тільки згадують крізь дрімоту: наше ж королівство понадхмарне, протовче дітлашня м'які перинки хмарок, і полетимо всі в бездну... Тож почали снитися їм страшилки. Жах поселився в міжгір'ях скуйовджених хмарин. А дітям від цього ще цікавіше стало. Граються в піжмурки, у війну з жахіттям.

– Гей! Та він же сам своєї тіні боїться! Страшко якийсь, а не жах, – сміялися вони.

Бойові там дітлахи! Як тільки учитель спання справлявся з ними?! Щоправда, у нього ж снів ціла торба, та все цікаві такі, казкові. Звісно ж, діти й дивилися їх уві сні, як мультики.

Отож веселиться малеча, а того й не знає, що хмарки все тоншають. І ось настав час, коли бешкетники, весело підстрибуючи на хмарках, мов на батуті, попроривали їх і посипалися, як груші, на землю. Добре, що хоч хмарки-перинки від їхніх гицань опустилися низенько. До того ж упала дітлашня в м'який мох, у різнотрав'я. Забитись – не забилися, а от хто більше злякався – вони чи дівчинка, що стояла поряд?

За дитячим звичаєм, швиденько познайомилися. Та тільки пустунам здалося, що це їм сниться: кольорова, веселкова країна і ясноока дівчинка-українка, що живе в цій чудовій країні – Україні. І поле, і річка, і зелен-сад, і пісні – все тут було таке гарне, що малим пустунам вперше не хотілося прокидатися від уявного сну.

– То я вам колискової заспіваю, – запропонувала дівчинка, щоб підтримати, як їй здавалося, жарт нових знайомих.

І залебеділа струмочком ніжна мелодія:

– Ходить сон край вікон, а дримота коло плота...

У соньків заплющились очі, і ... ось вони вже знову на своїх хмаринках-перинках сплять. Чари сну перенесли їх додому.

А в зелен-садочку з того часу цвіте сон-трава як спогад про пустотливих малят-соньків.

З того часу з'явилися в казковому королівстві охочі до мандрів у чудову, як найкращий сон, країну. Тільки хмаринка набереться вологи, поважчає, опуститься нижче, вони й летять на землю.

Учитель же шукає неслухів та й сам милується розкішним краєм. А сон-трава зацвітає то тут, то там, ховаючи в м'яких, ніжних квітах таємницю.

Якось і мені довелося допомагати в розшуках відчайдух-соньків. Тоді-то й розповів мені цю історію учитель снання.

Казка про Бабая

Було чи не було, а тільки моїй матусі розповідала бабуся, а бабусі – її матуся, моя прабабуся.

Якось у гайочку, край веселого струмочка, поселився Бабай. І не треба було йому ні їсти, ні пити – страхом живився. Лякав усіх, а сам від того товстів і товстів, справжнім страшидлом став. Уже ледве поміж деревами протискається.

Струмочок від страху сховався під кригу. Птахи теж розлетілися: одні – у вирій, інші – до людських осель. Ніби онімів гай.

Усі той гай десятою дорогою обминають. Та страшидло як вискочить, то тікають так, що тільки п'ятки миготять!

Моя прабабуся тоді була дівчинкою Ганнусею, такою веселункою! І, як кажуть, трапила коса на камінь. Не страшним, а смішним здавався страшидло Ганнусі.

– Оце-то кумедний! – розсипала сміх дівчинка.

То й інші діти стали придивлятися до Бабая: а таки й справді чудасія! Чого ж боятися? І такий регіт пішов, аж луна озвалася попід гаєм!

Образилося страшидло, заховалося в кушах. І самого його страх пробрав. Сидить, трясеться, аж кущі ходором ходять. Крига над струмочком розійшлася, виглянув він: оце дива в гаю! І задзюркотів веселіше під прозорим дзеркальцем криги.

З того часу став худнути Бабай. Як тінь, блукає гаєм. А той гай уже ніхто й не оминає. По хмиз діти прибігають. Самі собі дивуються: чого ми боялися?

А Ганнуса й каже:

– Давайте на Різдво ялинку в гаю прикрасимо!

Усі пристали на цю вигадку.

– Зробімо ж ялинку не тільки ошатною, а ще й смачною, – веде далі дівчинка.

– Це ж як? – дивується малеча.

– Прикрасимо її овочами та фруктами – морквинками, яблучками, то й птахи до гаю повернуться, – мовила розсудливо моя прабабуся.

Що тут зчинилося! Зраділи всі, і старші, і меншенькі. Відразу ж взялися до діла. Наскладали повний кошик смаколиків і гайнули готувати бенкет для пташок.

То була незабутня ялинка! І незабутнє Різдво! Його святкували і люди, і пташечки. Усім було весело та радісно. Гай сповнився пташиним щебетом.

А де ж отой Бабай? Про нього й забули всі! Немає його більше в гаї.

Газета-іменинниця

Увечері Марися, як завжди, тішилася улюбленою газетою – «Казковим вечором». Та ще й попросила матусю підшивку принести. Самій же й не здолати, он їх стільки казкових-преказкових, чудових-пречудових газеток підшито! Ціла веселково-шелестлива книга вийшла. Перегорнеш сторінку – і ніби в казковій країні опинишся, де розмовляють дерева, куцики перешіптуються, а квітів-квітів довкола!.. Яке то щастя мати таку підшивку «Казкового вечора»! У Марисі був цей скарб, тож вона гортала сторіночки, пригадувала казки, мріяла про нові незвичайні пригоди. Коли це раптом – ой, хто це? – невеличка дівчинка на газетних шпальтах стоїть! У русявих кучерях бант, як метелик. Сукенка пишна така і шелестить паперово, а на ній ілюстрації до «Казкового вечора» мерехтять. Посміхається, а очі, як сині озерця проти сонця, так і сяють!

– Казкового вечора тобі, Марисю!

– Дякую, незнайомко!

Засміялася гостя, ніби срібло розсипала:

– Ми з тобою давно товаришуємо, бо я – газета «Казковий вечір». Завтра мої іменини. Ось і прийшла до тебе, щоб запросити на свято.

– А знаєш, – радо всміхнулася Марися, – і в мене завтра день народження. Тож святкуватимемо разом!

– Вітаю ж тебе, Марисю! А ще двадцять четвертого серпня вся Україна святкуватиме День незалежності!

Дівчатка радо заплескали в долоньки:

– Оце-то свято чудове!

– Марисю, – простягнула руку дівчинка-газета,
– а хочеш, помандруємо з тобою на планету Казок?

– Ще й як хочу! – заіскрилися ніби від сяйва
далеких зірок карі оченята Марисі.

Гостя ж підросла вмить – стала такою, як
Марися! Дівчатка схопилися за руки і... Стільки
зоряних вогнів, стільки сонць далеких!.. А ось і
гостинна планета Казок.

– Ніби там, де я побувала, гортаючи підшивку
«Казкового вечора», – згадалося Марисі.

Скрізь квітів та й квітів, а птахи щебечуть:

– Раді зустрічі! Раді зустрічі!

Дерева схиляють гілля, вітаючи подруг, а кущі
перешіптуються:

– Це газета-казкарка і її читачка!

– Звідки вони знають? – здивувалася Марися.

– Вони тут усе знають, чарівні ж! – відгукнулася
казкарка. – Але будь обережною, Марисю: у казках
бувають і добрі, і злі сили. Там, бачиш, Вовк з Лисицею
визирають з-поза ялинки. А звідти, ген, Змій
Триголовий полум'ям дихає. Та не бійся, є на нього
управа! Котигорошко під тополею булавою грається:
то підкине, як пір'їну, то зловить мізинцем.

– Доброго здоров'я, дівчатка! – весело
посміхнувся до них дядько зі смаженим тулубом
гусака в руках.

– Добридень і Вам! – відповіли.

– А я оце від пана, якраз гусака поділив. Зараз
дружина приготує смачну печеню, то приходьте на
гостину.

– Спасибі, прийдемо, – пообіцяли подруги.

– Ой! Скільки ж героїв казок! – раділа Марися.

– А чи не живе в оцій вербі Ганна-панна?

Тут верба розчинилася, вийшла красуня, що ні в казці сказати, ні пером описати:

– Прошу заходити!

Зайшла Марися, дивиться, а у вербі світлиць та й світлиць! Усі гарно прибрані вишиваними рушниками, тканими килимами, гончарними виробами.

– Як гарно! – розбігаються очі в гості.

Ганнуса привітно всміхається:

– Хочу тебе вбрати по-святковому.

Зайшли в гардеробну. А там яких тільки строїв не знайдеш!

– Обирай, Марисю, що тобі до лиця! – пропонує Ганна.

Вподобала дівчинка вишиванку і макову спідничку.

– Пасує тобі! – похвалила господиня і запропонувала ще й туплики з позолотою та віночок, замаяний стрічками.

Подякувала Марися, вийшла в казковий світ. Стрічки шелестять за спиною, ніби крильця виростають. Легко їй, гарно!

Але де ж це казкарочка? Кинулась дівчинка сюди, туди – немає! Коли ж Колобок котиться, пісеньку наспівує.

– Чи зустрівач, бува, дівчинку-казкарку, Колобку? – озвалася до нього Марися, а він:

– Була б з'їла мене руда хитрунка, та казкарочка, спасибі їй, оборонила! Ось же і сама вона!..

Глядь Марися, до неї прямує подруга, а поряд Вовк та Лисиця шкірять зуби.

– Ой! – жахнулася читачка казок та до Колобка, а того вже й слід прохолов!

– Не бійся! – гукає казкова дівчинка. – Це вони так усміхатися вчаться, не все ж злоститися.

– Як гарно тобі! – додала захопливо і нагадала:
– А чи не пора нам на гостину?

Прийшли. А там уже на них чекають. І Дід та Баба тут. Івасик-Телесик рибки приніс. На столі скатертину з вишитими мальвами, у полив'яних мисках смажена рибка та печеня з гусака.

– Хіба у вас свято? – питаються.

– Аякже! Незалежність України, день народження казкової газети, де ми часті гості, і твої іменини, Марисю, святкуємо, – відповідають.

Смачно їли, узваром запивали, казки оповідали, пісень про любу Україну співали.

Прощалися до завтра:

– Зустрінемося на сторінках улюбленої газети «Казковий вечір»!

– Доню, чи не казки тобі сняться? – лагідно запитує матуся.

– Казки! – щасливо усміхається, прокидаючись, Марися. – І моя улюблена газета!

ТАЄМНИЦІ ПРИРОДИ

Еміліан

Якось у садку розгорнула листя яблуні, а за нею – галявина з квітів і різнотрав'я, заселена равликами-павликами. Давненько тут не була, і ось такий сюрприз!

Спіралеподібно вигнуті черепашки нагадують мініатюрні духові інструменти, а різки – дивовижні антени, спрямовані, можливо, в космос.

Легенький вітрець шелестів яблуневим листям, і здавалось, що то грають маленькі музиканти – равлики. Я відчула себе Гулівером у країні ліліпутів.

Схилилася до них, щоб розглянути. Ось найбільший – може, равлик-король? Він повернув антени з оченятами на кінцях у мій бік. Розглядає чи вивчає мою ауру? Мабуть, останнє, бо вирішив, що мене немає чого боятися, і рішуче переповз на лопушок, який я йому підставила. Енергійно відгриз кінчик листка, ніби ледь усміхнувся вдоволено і знову запитально подивився на мене: куди, мовляв, помандруємо?

– Еміліан! – ім'я, здається, матеріалізувалося з космічного пилу.

Його невеличка голівка на сіро-біластій довгій широченькій шиї, що плавно переходила в тулуб, згідно хитнулася:

– Так.

І я взяла равлика до себе в гості. Поселила в акваріумі на підвіконні. Підстелила листя, влаштувала місточки з гілок і щодня обновляла інтер'єр,

зволожувала повітря. Емілі познайомився з іншими мешканцями підвіконня. Тут підростають рослини мало не з усіх континентів: схожі на екзотичних фламінго рожевостеблі фатсії з першими фіолетовими листочками, хавортія з далеких пустелей Південної Америки, дизиготека з Тихоокеанських узбереж, хлорофітум з мусонних лісів Південної Африки, вріезія, що п'є воду з міжлиствоваї чашечки, пасіфлора з Австралії, підростає мирт із Середземномор'я і ще чимало дивовиж. Але Еміліану найбільше припала до смаку рослина з тропічних лісів Бразилії – кактус шлюмбергера.

Треба було запропонувати щось смачніше. Чого тільки не приносила! Зробила пошук в Інтернеті: клас Черевоногі молюски, вид Легеневі (Pulmonata). Із складок мантиї на потилиці утворюється порожнина, де відбувається газообмін, оскільки у стінках порожнини розгалужені найдрібніші кровоносні судини; у черепашку тварини втягуються за допомогою особливого м'яза; є слуховий апарат-пухирець. А харчування – листя або молоді бруньки.

Нарешті, знайшлася заміна кактусу – листки липи. Бразильський гість був врятований, а Еміліан задоволений. Мені здавалося, він тепер навіть швидше перетинає простір мого вікна, розглядаючи краєвиди. Але ж равлики краще бачать на близькій відстані! Може, скучив за галявиною в саду?

Жаль розлучатися, та чого не зробиш в ім'я дружби!

Ось і килим-самоліт з лопуха. Еміліана, напевно, вражає швидкість руху.

– Добридень, равлики! Може, це справді ваш король? Найбільший же! І щось без нього у вас з музикою не ладиться.

Еміліан пірнув під квітчасто-трав'яний килим, а в його округлій, майже кулястій, жовтувато-коричневій черепашці озався подих вологого повітря саду.

– Щасти тобі, Еміліане!

Загадка бегонії вічноквітучої

Цвіли в мене на підвіконні дві красуні бегонії — малиново-рожева і білосніжна.

Одну з них, ту, що насичена яскравою барвою, подарувала подрузі, а з моєю «білосніжкою» з того часу почали творитися дивовижні речі. Кінці її білих пелюсток — двох чималих, широких, схожих на крильця метелика, і двох, розташованих поміж розкриллям, вузьких, довгеньких, як сам метелик зі складеними крильцями, — зайнялися рожевим кольором, що віночком обрамив квіти. Це був ніби спогад про яскраву подругу-бегонію. Як же по-іншому, так би мовити, біологічно, пояснити зміну забарвлення квітів моєї «Снігової Королеви»?

А тим часом рожева барва все більше заливала її пелюстки, уже більшість із них тепер не білі, а ніжно-рожеві. До того ж ці дива сталися рясніше саме з того боку, де раніше малиново сяла яскравка.

Зателефонувала подруга і розповіла, що її квітуча гостя змінює колір: спочатку ніби хто снігом обкидав краєчки пелюсток, а потім з одного боку кущика квіти стали бліднути і з яскраво-рожевих змінилися на ніжно-рожеві. Дива...

Подумали ми, подумали і вирішили: нехай знову цвітуть поруч!

Повернулася вічноквітуча мандрівниця на моє підвіконня. Два невеличкі кущики однаково кучерявляться, виблискують темно-зеленими листочками, обведеними ледь колючим обрамленням — як осторога: не зачіпай цвіту! А квіти — мов різнобарвні метелики поміж зелені. Щоб не розлетілися врзніобіч,

квітконос проростає довгенькими золотистими тичинками – серединками квітки. А якби не вони, стріпнули б метелики барвистими крильцями і літали б по кімнаті увесь день – тільки на ніч пірнали б у гостинну зелень, мов у перинку, щоб виспатися.

Яких тільки див не чекати від бегонії вічноквітучої – гості з теплих країв Центральної Америки!

Фатсія

Коли ранкова зоря заливає рожевим сяйвом усю Україну, на моєму підвіконні малиново зблискує стебельце фатсії – рослини, що завітала до нас з Тихоокеанського узбережжя Японії, країни ранкового сонця, звідки лине просторами Землі світанок.

Моя фатсія проросла з насінинки – гарної блискучо-брунатної квасолинки з «носоком», як у яблучка, з одного боку. Потягнулась вверх гладенька, ніби з пластмаси, рожева стеблинка з «дзьобиком» згорнутого листочка, і рослина стала схожою на екзотичного фламінго. Перший листочок був п'ятипалим, наступних три – шестипалими з ледь помітними зубчиками на кінцях листової пластинки, а п'ятий – семипалий, обведений зубчатим візерунком, як у дорослих рослин. Листочки спочатку були салатовими на колір, а це вже налилися насиченим смарагдом. Та дива лише починалися: з'явився шостий листочок – бузково-фіолетовий!

На тоненькій рожевій стеблинці тепер вабила зір ціла крона з дивовижних зелено-фіолетових листочків-метеликів. Тому називаю красуню-фатсію Чіо-Чіо-сан, що в перекладі з японської означає «метелик».

Кажуть, у давні часи так називав у далекій Японії закоханий американський моряк юну дівчину. Вони побралися, але корабель чоловіка вирушив до Америки. Чіо-Чіо-сан, чекаючи коханого, виходила на берег океану і вдивлялася в його безконечну далечінь: чи не видно корабля? Ця історія стала чудовою оперою, музику до якої написав італійський композитор Пуччіні.

Зі сліз Чіо-Чіо-сан на Тихоокеанському узбережжі Японії, оповідає легенда, вирости кольорові фатсії, вкриті метеликами-листочками. Тому-то фатсія росте тільки в Японії.

Щоправда, моряки і мандрівники привезли насіння цієї гарної декоративної рослини і до нас, в Україну. Відчиняю трошки вікно – можливо, екзотичній рослині не вистачає мусонних вітрів, що овівають Японію, – і фіолетовий метелик-листочок на верхівці радісно стріпнув крильцями.

Зронила сльозу – і ... вродилась квітка

За квітником, побіля огорожі, над травами, здійнялось зеленаве стебло з пуп'янками, які, вочевидь, розцвітали почергово, як у гладіолуса. Але коли? Ми бачили тільки світло-жовті оцвітини, зів'ялі, щодня нові. Вони звисали, ніби погаслі ліхтарики.

Та якось я забарилася в квітнику до вечірньої зорі, і раптом... Тільки-но сонечко пірнуло за гущу лісу, чашолистки загадкової квітки почали поступово розходитись. Спочатку зверху відкрилося жовтеньке продовгасте, як чимала крапля, віконечко, ніби засвітилося таємниче світло; полинув аромат невідомих парфумів квіткового царства! О-о-о!.. А далі по боках і внизу пуп'янка розпливлася ще три сяйливі краплі, і світло-брунатні чашолистки зігнулися і сповзли донизу, відкривши жовтого метелика-квітку зі згорнутими, як у лялечки, крильцями-пелюстками. Вусики, тобто тичинки, визирали зверху, густо обсипані пилком, м'яким, духмяним і, мабуть, солодким, бо нараз прилетів блакитно-сірий нічний метелик і закружляв над рослиною. Стебло квітки ніби стрепенулось, затремтіло, захиталось, хоч довкола було безвітряно.

Почувся тихий шерех – ледь відкрилася верхня пелюстка, за нею зашурхотіла нижня. А потім з легеньким потріскуванням, мов у парасольки, вони розгорнулися більше. Як же міцно були стулені! Стебло тремтіло, певно ж, від стрімкого руху соків, що ринули від корінця до квітки. Зашелестіла права бокова пелюстка, потім ліва. Дивовижна конфігурація загадкової парасольки: рівні лінії, гострі кути в мареві аромату. Ще мить – шурхіт став виразнішим, і квітка, нарешті, розгорнулася! О-о-о! Вона похитувалась на довгій квітконіжці, протягнутій від притуленої до стебла

коробочки, де мало визріти насіння. Ніжно-жовта, чималенька (в діаметрі сантиметрів дев'ять), з чотирма широченькими пелюстками, плавно увігнутими зверху і чітко розділеними продольною лінією-жилкою, по якій, вочевидь, пелюстки і згортались у бутон. Букет довгеньких тичинок іскрився пахучим пилком у сьайві повні, яка зринула за цей час у небі поміж зірок.

Оповідують, що колись юна художниця на ім'я Енотера переїхала в Україну від тих меридіанів, де буває ніч тоді, коли в нас день. Тож довго не могла дівчина призвичаїтися до незвичного ритму життя. Прокидалася тоді, коли все довкола поринало в сон. Брала мольберт, фарби, папір і вирушала в ліс, що ріс поряд. Там, на галявині, освітленій місяцем, вона малювала. Приходив нічний житель лісу їжачок, виглядала з дупла сонна білочка, вмошувався на пенечку зайчик, з-поза ялинки визирала пишногохвоста лисичка, сова – мудра голова, пролітаючи над мольбертом, ухкала від захоплення, милуючись новою картиною художниці. Дівчина кожному з них присвятила малюнок. А потім задумалася: чогось не вистачало. Звісно ж, цвіту! Ось тоді, заглянувши в жовте око місяця, вона намалювала квітку, схожу на нього.

– Ух, ух, у–у–ух! – захоплювалась нічна птаха, застрибали довкола малюнка в танку звірята.

Енотера ж від безсилля оживити квітку з відчаю заплакала. Її сльози канули між трав, а наступної ночі там розцвіла дивовижна квітка! Її назвали іменем юної художниці – енотерою. Відтоді вона звеселяє нічну пору, освітлює її красою цвітіння.

Іллінецький метеорит

Усього за сорок кілометрів від Вінниці, за Іллінцями, можна втрапити до найстародавнішого в Європі Іллінецького метеорита.

Поряд річка, схожа на озеро, половина якого заросла рівною стіною очерету. Попід берегами – дивовижні білі лілеї. Знаю, вони увечері ховаються у воду, а вранці знову зринають, немов утаємничені легендами загадкової ізометричної від’ємної аномалії, яка ось поряд, за два кроки, за кучерявим кущем глоду, рясно прикрашеним рожевими ягідками.

Все тут ніби трохи в невагомості, що за рівнем гравітації є науковим фактом цієї місцевості – поетичної, сповненої особливої космічної енергетики.

Кратер ряхтить золотисто-брунатними каменями, чимало з яких наче полаковані – наслідок прадавнього оплавлення під час півстолітнього кипіння метеоритної маси та земних гранітів Українського кам’яного щита. Чотириста мільйонів років тому тут було пекло! Велетенський природний казан булькотів, парував, пахкотів вогнями... Іду до центру кратера, ніби пливу в повітрі – невагомість реальна! Підіймаю руки, легкі, ніби пташині крила. А голова просто йде обертом, певно, від відчуття польоту. Аж ген, під скелею, на краю урвища, малинові спалахи диких гвоздик, біло-зеленкуваті шапки квітучого деревію і в тон кольоровій гамі кратера – жовтавий цвіт льнянки звичайної.

Чи сходжу, чи злітаю, як ластів’я, на вершину кручі із зеленим чубчиком різнотрав’я і грушкою-дичкою при надії на діток-грушенят, що міцно вчепились за гілочки. Ще б пак – та ж магнітне поле тут

менше, ніж деінде. Відчуваю себе ніби на чужій планеті, яка дуже схожа на нашу Землю, але все-таки інша.

Кратер Іллінецького метеорита – то місце, де земне і космічне нерозривно пов'язані, єдині. Це вражає, дивує, переконує, що увесь всесвіт – наша спільна домівка. Далекі зорі здаються ближчими і навіть досяжними. Вони ж також підлягають фізичним законам і своїми складовими розміщуються в клітинках славетної таблиці Менделєєва.

Піднімаю гірчично-коричневий камінчик із чорними вкрапленнями заліза. Він легкий, немов пористий. Хочеться забрати його з собою. Життєва практика переконує – можна. У ближніх селах Іваньки і Лугове чи не всі підмурівки будівель – з цього каменю. Бруківка, по якій добиралася, також саме з нього.

Кратерів в Іллінецької астроблеми аж три – на три частини, кажуть, розпався в повітрі розжарений метеорит. Усі, переконалася в цьому, – як згустки енергії космосу, яка вливається безперервним потоком у простори подільського довкілля. Правду кажуть тутешні подоляни: це місця хороші. Відчуваю їх добру силу і незвичайність. Здається, тут часовий вимір інший: чотириста мільйонів літ уявляються зримо, а моя екскурсія минає миттєво. Не віриться, що вже чекає зворотна дорога. Але спочатку – бруківка, викладена каменями Іллінецького кратера...

Завершується подорож майже в космос, для якого чотириста мільйонів років – як пилінка алмазу в надрах астроблеми.

ФАНТАСТИЧНІ ОПОВІДАННЯ

Хімія – рятівниця всесвіту

*І місце в конкурсі юних хіміків журналу
«Хімія для допитливих» (2012 рік, № 9)*

– Захід сонця над морем! – голос дівчинки лунав захопливо і якимось стривожено. – Ми на березі Середземного моря, а воно аж ген-ген, ледве мріє. Для тебе ж, Саліме, це, певно, стало звичним.

Синьоока русявка розуміюче усміхнулася, здмухуючи з чола іскристий кучерик, що вибився з кіски.

– До цього не можна звикнути, – сумовито відгукнувся співрозмовник. – Оце порожнє морське ложе... Тільки вдалині синіє вода. Мине час – і вона зникне.

– Цьому зарадять! Недаремно ж мої й твої батьки у складі міжнародної експедиції збираються в далеку космічну подорож – туди! – десятилітка змахнула рукою, вказуючи на перші зорі над горизонтом, і продовжила: – Слід спрямувати водень до Сонця, яке потребує його, а потім знову цей газ, необхідний для того, щоб не щезала вода на Землі, змітатимуть із Сонця його вітри до земної атмосфери. Тоді все налагодиться! Оживуть ріки і моря!

Її одноліток, єгипетський школяр, здивовано дивився на дівчинку з України, яка так добре говорила його мовою:

– Мальво, ти довго вчилася нашої мови?

– А ти як думав? Я ж готувалася до цієї поїздки. А тепер хотіла б якось потрапити на космічний корабель!

– На космічний корабель?

– А чому б і ні? Уявляєш собі міжзоряну подорож? А до того ж ці дорослі... Їм же не обійтися без нашої допомоги!

– Послухай, – щілки примружених очей Саліма, здавалось, випромінювали незвідану космічну темінь, – а якщо пробратися в антисвіт корабля?

– Т-т-ак! – аж підскочила мандрівниця. – Але яку антиречовину оберемо? Морську воду б... Та до неї не близько.

– А пісок? Його он стільки! – оглянувся довкола Салім.

– Пі-сок... – проспівала Мальва. – Оце б олівця мені! Та обійдемося!

І вона, зломивши суху гілочку очерету колишнього узбережжя, схилилася над гладенькою поверхнею бархана. Салім і собі озброївся таким же «олівцем». Юні хіміки заходилися чаклувати над формулами, які, трохи осипаючись, поставали рядочками на піщаному «папірусі». Діти двадцять третього століття! Хімія для них – щоденна данність. Адже ця наука змінила життя у всьому світі. Люди живуть у прозорих, коли дивитися зсередини, і матових зовні затишних будинках, у яких вільно циркулює свіже повітря.

У школах хімію вивчають з першого класу, а таблиця Менделєєва для малюків – азбука, яку вони осягають ще в дошкolarіку.

Хімія нині – органічна складова інших наук: і математики, і фізики, і, звісна річ, біології, астрономії, та що там – навіть мовознавства, зокрема графіки. А гігієна побуту! Бруд щез із планети! Проблеми

целофанових пакетів і пластикових пляшок згадуються тільки в історичних картинах. А медицина! Її досягнення завдяки хімії безцінні: хвороби зникли з планети Земля, всі проблеми зі здоров'ям профілактично вирішує імунітет, який не допускає збоїв в організмі. Людське життя може тривати вічно! Освоєні нові планети, де, завдячуючи хімії, налагоджені комфортні умови проживання. Всесвіт безконечний і безконечно життя людей! Усе поєдналось у прекрасній формулі Вічності!

Та чи не найголовніше те, що це стало можливим завдяки літєвій воді. Відомо ж, якщо в джерельному потоці містяться солі літію, то люди, які вживають цю воду, завжди в доброму гуморі, усміхнені, щасливі, сповнені доброти. Отож світ ніби відмінився! Щезло зло, ненависть. Кожен має тільки добрі наміри і втілює їх у життя. Війни відійшли в далеке минуле, і ще тільки підручники історії дивують оповідями про них сучасників.

Тюрми зникли як атавізм, адже ж не стало злочинців. Детективи, написані в сиву давнину, здаються гумористичними творами!

Земля стала планетою радості і щастя.

Але внаслідок згорання водню в надрах Сонця його більше не заносять у земну атмосферу сонячні вітри... Зменшується кількість води на планеті... Висихають ріки, моря... Ба! Навіть океани!

А тим часом у міжзоряних туманностях водню та й водню!.. Неймовірні обсяги цього газу, як відомо, зв'язує навіть незначна кількість літію. Добратися ж до далеких світів нині не проблема: декілька грамів антиматерії забезпечать енергією політ космічного корабля!

Ось і вирушає в експедицію міжнародний екіпаж хіміків-науковців.

– Треба було діждатися Мальви, – турбується її мама, а тато заспокоює: – Вона ж учитиметься в хімічній школі Каїра. Салім якраз повів її на екскурсію до шкільних кабінетів.

– Не турбуйтеся, – це в один голос батьки Саліма. – Все буде добре, та й повернемося же скоро. Що то антиречовина! Швидкість корабля майже, як швидкість думки!

Тим часом учні хімічної школи, про яких тільки-но йшла мова, перебували також у космічному лайнері, тільки в його антипросторі.

– Ле-ти-мо-о-о! – раділи юні космонавти.

Лементувати можна було досхочу – ніхто не почує! Але що це? Дітям перехопило подих, забракло повітря для дихання.

– Ох-ох... – вони вже майже непритомніли.

На щастя, в разі нестачі кисню антиматерія має здатність виштовхувати все живе в свою протилежність – у матерію.

– Ми дихаємо! – зраділи мандрівники, приходячи до тями.

– Що це ти стискаєш у долоні? – чомусь насторожилася Мальва.

– Та це ... спіткнувся біля трапа ... погана прикмета... – Салім якось знітився, було незручно, що вірить у прикмети.

– А дай-но сюди, – похопилася подружка. – Який легкий! Темно-сірий... Це ж наліт з нітриду та оксиду! А цей камінь...

– Літій! – жахнулися в один голос, а Мальва в одну мить обліпила Саліма талісман чимось білим.

– Це, – уже спокійно, але теж якось ніяково пояснила, – стеарин... з мого талісмана ... білого

ведмежатка... Я теж, признатися, трохи вірю в прикмети.

І діти полегшено зітхнули.

– Це ви?! – у дверях постав Мальвін тато. – О... – але він швидко оговтався: – Оце матуся зрадіє!

Звісно, на цьому пригоди не закінчились. Але треба віддати належне дітям – вони старалися бути хорошими помічниками в експедиції. І коли двері у відсіку літєвої камери заклинило, то саме Салім зміг протиснутися в щілину-віконце і відчинити замок. А Мальва стала позаштатним флористом експедиції, адже повітря в салоні зволожували і збагачували киснем спеціально дібрані рослини. Мальва ж зналася на цьому!

– Мабуть, тому, що у тебе таке ім'я – Мальва! – знайшов пояснення її хисту Салім.

– Атож! – засміялася юна флористка. – Покажу тобі колись мій зимовий сад на підвіконні вдома.

Чи то й справді дитячі талісмани мали магічну силу, бо хімікам-науковцям усе вдалося! Сонце приймало, здавалося, нескінченний потік гідрогену. Завирували хімічні реакції, зринули сонячні вітри. Наукова експедиція хіміків успішно завершилася. Життя на Землі було врятовано! Благодатні дощі омили планету.

– Іди, іди, дощику!

Зварю тобі борщику! –

виспівували друзі Мальва та Салім, який приїхав помилуватися садочком на підвіконні.

Квітучі сади України

Відзначена Дипломом Лауреата Всеукраїнського та переможця регіонального рівнів Всеукраїнського конкурсу дитячої творчості «Податки очима дітей - 2012»

Пролог

Над зеленим узгір'ям все вище і вище здіймався великий птах. Певно, беркут. На спині в нього сиділо дівча, жаско позираючи вниз. Але панорама, вочевидь, так захопила мандрівницю, що та й про острах забула, вигукнувши від повноти почуттів:

– Яка ж ти прегарна, Україно! Скільки в тебе багатств: і ріки, і озера, і лани, і ліси, і моря!..

Акустика довкілля посилила дзвінкий голосок незвичайної вершниці і озвалася луною:

– О-о-о! Я-а-а!

Птах з дівчинкою вже здавалися ледь помітною цяткою і скоро розтанули в небесній блакиті.

Частина перша Гірська країна

Глибокі урвища над пінистими валами моря, тераси ланів та пасовищ, селища на узбережжях гірських річок, води яких то летіли водоспадами, закипаючи в кам'яних заглибинах, то розливалися заплавами на широких плато, утворюючи озера, то знову стікалися у стрімку річку; пасма високогірних лісів, що сягали голих засніжених вершин, – усе це краєвиди Гірської країни, куди нині завітала весна. На схилах гір яріли тюльпани, синіли проліски, а очі людей, які мешкали в цьому краї, були, як зимові озера, покриті льодом, – невеселі, навіть тужливі, і не розвести біди спрацьованими руками!

Якось мандрівний Ангел у вигляді подорожнього відвідав Гірську країну.

– Чому так бідуєте? – запитав.

– Бідуємо, бо наш місцевий багач відмовився сплачувати податки зі свого доходу. Колись він був звичайним трудівником, носив людям воду разом з іншими водоносами. А потім влаштував водогін, і послуги водоносів стали непотрібними, бо вони обходилися мешканцям країни дорожче, ніж вода з крану. Ардамон, який став монополістом водопостачання, розбагатів, але відмовився платити податки, і вони впали непосильним тягарем на плечі незаможних людей. А тут ще додалися податки на землю, по якій ходили, на дощову воду, що збігає з дахів у каналізаційні люки...

Поглянув Ангел на заплаканих дітей, засмучених дорослих і сказав:

– Усе у вас згодом налагодиться.

Знедолені тимчасом вирішили пережити скруту на пташиних правах – поселитися на деревах, щоб не платити поки що податку за користування землею, доки не розшукають злісного неплатника.

Ардамон же, уникаючи сплати податків, вирішив податися в країну Берегових Долин, але, сходячи з гір лісистими схилами, заблукав.

Аж тут згори голос, дзвінкий, дитячий:

– Чи не заблудили, бува?

Підвів той очі до неба і побачив велетенського птаха з дівчатком на крилах, попросив:

– Виведіть мене з цього лісу в приморські долини!

– Допоможемо тобі, тільки не спускай з нас оче-е-ей... – задзвенів гірським струмочком дитячий голос, віддаляючись.

Поспішив за ними горе-втікач і до вечора таки вийшов з хащі. Що за країна відкрилась перед ним –

квітуча, радісна, сповнена веселими голосами людей,
дитячим сміхом, пташиним щебетом!

Частина друга

Країна Берегових Долин

– Країна Берегових Долин! – здогадався Ардамон.

Зупинився біля чоловіка, що засівав лан золотом
пшеничного зерна, і запитав трудівника:

– Чому стільки радощів у селищі? Може, свято?

Здивувався господар лану:

– Та ... ні! Почекай хвилину-другу, своїми очима все
побачиш – сам переконашся.

Ось ідуть вони дорогою, люди вітаються, а очі в
них, як весняні озера, – сяють щастям, іскряться
веселістю. Довкола гарні будинки, садочки, квітники, а з
вікон розносить легенький вітерець пахощі смачних
страв.

Тут уже черга дивуватися подорожньому:

– Звідки такий достаток? Невже податків не
платите? Тоді ж за чий рахунок утримуєте військо,
здійснюєте управління країною?

– Платимо податки, а як же інакше! – була відповідь
трударя. – Ось зайдімо до саду. Бачиш, яблуні цвітуть, а
бджілки нектар збирають і разом з тим запилюють квіти,
щоб урожай був. Отак і податківці, як ці бджоли:
збирають податки, щоб працювали лікарні, школи, щоб
безпечно жилося всім. Податки урівноважені з доходами
кожного, тож виходить, що від них, як від бджолиного
рою, тільки користь, а шкоди ніякої. До того ж, платники
податків знають, на що саме і скільки витрачено їхніх
грошей. Щотижневі звіти податківців вносять ясність у
кожну проблему.

– То такі проблеми бувають, – похопився
співрозмовник.

– Та бувають – як же без них? Відкрилося чимало нових заводів, фабрик, які задимлюють повітря, скидають відходи в річки. Слід було внести зміни в податкове законодавство. Тому-то нещодавно зібрали делегацію – групу податківців і платників податків, їздили вчитися змінам у Податковому Кодексі в Україну – там якраз час реформ. І я теж їздив у складі делегації, все бачив на власні очі! – запишався сіяч-трудівник, а далі продовжив:

– Що за країна, скажу тобі, мандрівниче! Молочні ріки течуть між кисельними берегами. Чорноземи дають небачені врожаї. Моря неозорі, озера, як клаптики неба, – сині-сині! Сади рясні плодами, а серця людей – добротою. Там, в Україні, таке кредо:

*Доброта – чеснота України,
Скарб у серці кожної людини!*

Похилив голову Ардамон і, ніби пригадавши щось, аж стрепенувся:

– Мабуть, той народ вірить у Бога?

– О, так! З давніх давен, – відказав новий знайомий.

– У них і прислів'я є: “Без Бога ні до порога”.

Помовчали, простуючи вже вулицею. Коли це де не візьмись беркут з дівчам на крилах. Привітались, а втікач упізнав їх, дякує за допомогу.

– Звідки ви? – питає.

– З України! – зблиснув погляд мандрівниці. – Я омбудсмен, маю зв'язки з дітьми-омбудсменами в Гірській країні. Приніс мені нещодавно цей птах з Гірської країни сумну звістку від подруги-омбудсмена Азалії про те, що чимало дорослих і дітей тепер мешкають на пташиних правах на деревах, бо не можуть сплатити податків за користування землею через якогось хитруна-багача. Ось я й прилетіла з цим чудовим птахом! У країні ж Берегових долин у мене теж є подруга-

омбудсмен. Тільки...

Договорити завадив бджолиний рій, що налетів на оповідачку, задзижчав і, сівши на землю, враз постав групою дітей, знайомців мандрівниці-омбудсмена з України.

Що тут почалося! Обійми, радощі та розпитування!

– Це в нас майстер-клас такий: у вигляді бджіл “куштуємо хліба” податківців, – щебетала до подруги Марійки з України тутешня дівчинка Осайна.

Ардамон же, похнюпившись, попросився:

– Пора мені додому ... гріхи спокутувати.

І за мить де й дівся. Зрозумів, що податки треба сплатити сповна, бо ж і його донька-омбудсмен тепер жила на деревах разом з однодумцями.

Епілог

Під розквітлою вишнею якраз на Великдень за святковим столом у садочку Марійка приймала гостей – дітей-омбудсменів з Гірської країни та країни Берегових Долин.

Пригощаючись паскою, духмяним узваром із сухофруктів, діти-охоронці прав людини вдоволено розповідали про зміни на краще в Гірській країні. Об'явився-таки злісний неплатник податків, вніс до державної казни кошти, які заборгував. Ось і зменшилися пропорційно усі податки.. Тож не стало потреби дітям та дорослим жити на пташиних правах. Тепер вони мають повне право ходити землею своєї країни, сплачуючи необхідний посильний податок.

– Повернувся знову якимось подорожній, що обіцяв нам зміни на краще, – щебетала Азалія, – і зрадів, що в нас тепер так добре! Його слова, уявляєте, були пророчими!

– А у нашій країні Берегових Долин, – озвалась

Осайна, – довелося ввести податок на дим та утилізацію відходів, щоб зберігати екологію краю.

– В Україні ж усі податкові закони ось у цій книжечці, – і Марійка поклала на стіл “Податковий кодекс України”. Добре, що було кілька примірників, бо всі кинулись вивчати його.

– Це Книга Справедливості! – похопилась Осайна.

– А діти, – підхопила Марійка, – майбутні сумлінні платники податків, адже ж ми відстоюємо ідеали справедливості.

ГЕОГРАФІЧНІ МАНДРИ

Пізнавально-пригодницькі оповідання

Між чотирма континентами

Моє місто перетинають паралелі помірних широт, що на стику з меридіанами позначають центральну частину України – нашої любої країни, в якій є і великі гори, і темні ліси, і глибокі ріки, і безкраї моря, і поля неозорі, і високі зорі!

Вінниця. Південний Буг плине поміж географічної мережі, не заплутуючись. Ось і село моєї бабусі, де я буваю щоліта.

Уже й подруги кличуть:

– Олександро – о! До Дівочої скелі, аге-ей!

Не знаю, чому саме Дівочої? Може, тому, що такі сміливі тут дівчатка – пірнають залюбки в зелену хвилю саме з цього узгірка.

Ось уже всі в зборі. Підбігаю... О! Новий персонаж!

– Це Вадим, мандрівник! – захоплено рекомендує темноокого хлопчину мені подруга.

І вже нетерпеливиться:

– Розкажи ще про Південну Америку!

– То слухайте, – легко погодився «прибулець».

З неба він упав, чи що? А розповідає як! Що то очевидець!

– Наша експедиція розташувалася в тінистому міжгір'ї Анд. Я трохи – це тільки здавалося, що «трохи» – відійшов, задивившись на дивовижні обриси гір. Та що це? Гори ніби розступилися, відкрилася долина. Тут, певно, бували туристи, бо стояла табличка з назвою «Долина Смерті». Мене аж обсипало

холодом, хоч докола було справжнє пекло. Градусів 50!

– Ого! – це видихнула дівора.

Я серед них була найстаршою. Сьомий закінчила, вивчала «Географію материків і океанів». Тому мене щось насторожило в оповіді. Долина Смерті в Андах? Може, є ще одна, не та, що в Кордильєрах? А Вадим тим часом провадив далі про потріскану червону землю, про зграю собак динго, що перетинали пустелю, про те, як він заблудився і тільки орієнтир на баобаба допоміг йому в цій скруті.

– То, може, це було в Африці, бо тільки там побачиш баобаба, – вирішила уточнити я.

– О! Бао! – засміявся трохи ніяково оповідач.

– А ще от що, – продовжила я, – собака динго – ендемік Австралії.

– Жартуєш? – оборонявся Вадим, хоч вуха в нього запаленіли, як листочки на верхівці осінньої черешні.

– Послухай, Вадиме, – я вже відчувала себе ацтеком на прудконогому мустангові, – а може, то були не Анди, а Кордильєри в Північній Америці?

Але Вадим, видно, був не згірш славнозвісного Мюнхаузена і не звик здаватися:

– Я вам усе поясню, а зараз давайте купатися, бо я вже геть згорів на сонці!

Згорів! Бач, червоний, як рак, – від сорому!

Усі, ніби прокинувшись, побігли до Дівочої скелі.

– Хоча і вигадка, але ж така цікава! – шепнула мені подруга.

А до Вадима відтоді прилипло «Баобаб», та йому ніби й подобалося.

Каракал

– Це було в Африці.

– В Аф-риці?!

– Саме там, в Африці, – ствердив Сашко, люб'язно-весело поглядаючи на своїх кузин, сестер у перших.

Він знав, що завжди був їхнім кумиром. Ще б пак, адже Сашко, вважай, з колиски в мандрах та подорожах! Що ж, не всім так таланить з професією «предків»: вони в нього археологи, об'їздили півсвіту і завжди мали при собі – як талісман чи що? – свого Сана, своє, як любили повторювати, сонечко. От тільки в Африці краще б уже прозивали його дощиком для ілюзії прохолоди – у фіалково-зелених очах хлопчика звично зблиснула іронія – його улюблений каталізатор думок і вражень. Це в нього родове – від батька, якого іронія рятувала в багатьох складних життєвих обставинах.

А як без них, коли йому випадало жити з родиною в таких місцях, яких і на карті не відшукаєш! Що казати, коли сама її величність левиця годувала якомсь своїм молоком малого Санька, а горила, з якою подружилася сім'я Козаченків, тобто саме їхня, таки зуміла повернути синочка рідним батькам. Названа ж мама-годувальниця ще довго приходила ночами до їхнього житла, скімлила, як кішка, що загубила кошеня. Ось після цього й подумай, «чи звірі звірі», як полюбляє повторювати татко. Вже пізніше, коли все більш-менш вляглося і виявилось, що дитину ніяк не травмовано – ні фізично, ні морально – мама склала про це довгого-довгого вірша, може, й цілу поему, з якої нині Сан знає один рядок:

О, звірі! Дивовижні, як життя!

– Це було в Африці, – нагадали сестрички в два голоси, тонкий Марійчин – вона й сама як ніжна стеблинка ромашки з білявою квіточкою-голівкою, і нижчий, співучий голос Тали – синьоокої чорнявочки.

Сашко, ще в полоні спогадів, уже заспокійливо усміхався до сестер-улюблениць:

– Зараз, зараз! Вирушаємо в Африку!

Дівчатка в захопленні заплодували своєму незвичайному братові і поглибше занурилися в м'яке крісло – чи то для зручності, чи від потамованого страху.

Здалося, в кімнаті затремтіло марево, як над гарячою дюною в Сахарі.

– У пустелю весна приходиться зарані і ненадовго, – задумливо проказав юний Козаченко (його сестри пишалися, що в них таке ж прізвище). – Що було живого в рослинному світі Сахари з першими краплями дощу спішило швидше розцвісти і дати насіння. Отож усе відбувалося, наче в казці чи в пришвидшеному показі фільму. То тут, то там сипнули вогняним і рожевим цвітом кактуси, ніби випромінюючи накопичену за рік силу бога Ра, бога сонця, як ви, звісно, знаєте.

– Ти так оповідаєш!.. – майже нечутно, самими вустами прожебоніла Марійка.

– Не забувай, сестричко, у нього ж мама, тітонька Лідія, – поетеса, – нагадала скоромовкою, аж захлинаючись словами, щоб менше затримувати розповідь брата, розсудлива Талочка.

Сашко стріпнув світлим чубом, водночас здимаючи його з надбрів'я – звичка, вироблена під час археологічних розкопок, коли руки в роботі і зарадити непокірному чубу отак тільки й можна, – продовжив:

– Чагарники, які за час тривалої посухи скидають не тільки листя, а й голки та кору, знову «одягалися» і навіть викидали біленькі дрібноцвіти. Мама завжди милується ними, ось і я запримітив: серединка – оранжева крапочка, а пелюстки, як каже мама, наче віночок Дюймовочки.

Вдячні слухачки знову заплескали в долоні, вітаючи поетичний вислів своєї тітоньки. Їхній же легендарний брат продовжував так, ніби все це мав перед очима:

– Злакові трави проростали ніжною яровиною, кучерявився, ніби димом зеленої ватри, ніжним смарагдом тамариск. Рясні дощинки, як пальці музиканта, перебирали перисті листочки низькорослих акацій. Недаремно тато назвав їх «акордеоном пустелі», і я мерщій кинувся до свого акордеона.

– Ото, мабуть, була неповторна музика, – заусміхалися слухачки.

– Улюблена! – відгукнувся Сашко і затягнув своїм дзвінком, ще схожим на дівочий голосом:

– Гей, долиною, гей, ши-ро-ко-ю...

– Козаки йдуть! – підхопили сестри, а Марійка, яка ой як полюбляла веселощі, докинула:

– За нашим спільним прізвищем улюблена: Козаченки – козаченьки!

І слухачки, і оповідач, наче випірнувши з уявного світу і чітко спіймавши нотки гумору, весело розсміялися. І все ж Талі вдалося резюмувати серйозно, як тільки вона уміла:

– Отакий-то він, наш улюблений дядечко – недаремно ж раз по раз чуємо: «Чи ж не козак я?!» А хто б сумнівався! Он же які вусища відростив!

– Козацькі, – загордився своїм татком Сан і додав: – Я вчуся в нього музики. Цікаво! А тоді в пустелі здавалося, що тварини Сахари теж прислухаються до мелодії. Газелі аддакс, наче тіні, пролітали в мерехтінні дощу. Вони ширококопитні, тож легко пересуваються сипучими барханамі.

Потривожений чи то дощем, чи звуками акордеона, висунувся зі своєї нірки жук-скарабей кольору електрик.

– Як гарно! – захоплювалися сестрички.

– Гарно, – погодився Сан і, певно, згадавши щось тривожне, ніби неохоче промовив:

– Ніщо тоді не віщувало біди... Татко взяв якись інструменти і подався на розкопки. І я за ним, захопивши холодного чаю для мами.

Прийшли й зупинилися вражені: у траншеї відкрилася вершина прадавнього палацу. Сяяла золотом, ніби й не минули тисячоліття! Мама розглядала її, як зачарована.

Раптом розритий пісок заворушився, відкрилася чиясь схованка. П'ятниста морда з вухами-китичками... Каракал – пустельна рись! А поряд виводок рисенят. Їхня мати чомусь головним ворогом визначила мою маму (можливо, тому, що в неї в руках була довга мітелка) і, як блискавка, кинулась на неї. Кажуть, людина не знає своїх можливостей. Отож і ми з татом, вочевидь, швидше від каракала кинулись на поміч. Але тут самі боги втрутилися – гупнула каменяка, засипана піщаними бурями Сахари. Каракал крутнувся дзигією, і вже не лютий звір був перед нами – запопадлива мати рятувала своїх малят. А ми тим часом тамували кров від ран на руці моєї матусі. На щастя, рани були не глибокі, вени не травмовані.

– Але ж каракал поряд! – зойкнула Марійка.

– Та ні, – заспокоїв Сашко, – високолапа постать рисі уже зникала в дюнах, підганяючи малят хвостом, мов людською рукою. Усе відбулося так швидко, що здавалося несправжнім, ніби приснилося. До реальності повернув чийсь жалібний писк. Ми глянули на завалений вхід до лігвища каракала. Під каменем лежало непритомне рисеня, ледь-ледь попискуючи. Наша допомога була вчасною. Звільнене звірятко опритомніло і навіть спробувало звестись на ніжки. Та де там! Дві задні були зламані.

– Нічого, – прошепотіла матуся (її сплотноліе лице потроху набирало рожевої барви), – ми накладемо гіпс і будемо тебе лікувати. Каракалиха ж, якщо й повернеться, не зможе зарадити твоєму лихові.

За дверима почулося шкряботіння. Вони відхилилися, і на порозі постав невеличкий каракал, хитнувши китичками на вушках.

– Ти ще зустрінешся зі своїми родичами в пустелі, – пообіцяв Сашко своєму підопічному, а китички на вушках хитнулися знову, ніби на знак згоди.

Баобаб

Одного дня, коли надокучливий вітер Сахари на якусь часину згорнув поміж барханів могутні вогняні крила, до розкопок археологів, що, користуючись щасливою нагодою, кинулися до своєї ювелірної праці, обмітаючи щіточками нові знахідки, навідалася далека савана у вигляді слоненяти. Його за роботою ніхто не помічав. Тільки Сашко, син археологів Козаченків, випроставшись, дивувався такому реальному пустельному мареву:

– Сло-не-ня... Гм! Диво та й годі.

Сан, так полубляла кликати його матуся, знизав плечима і рушив назустріч дивовижному гостеві.

Слоненя, звісно ж, вище за Санька, вочевидь, було ще зовсім малям, бо довірливо потягнулося хоботом до нового знайомця.

– А може, воно ніколи ще не стрічало людей, – міркував хлопчина, торкаючись зворушливо ніжних обвислих лопухів-вух.

У справжності слоненяти уже не було сумніву! Ось воно, оксамитове, світло-брунатне, як осінній листочок.

– Нічогесенький собі листочок! – зблиснули веселинками чи то фіалкові, чи зелені – за смішинками не розгледіти! – очі зраділого Сана.

Як це здебільшого й буває, визначив відразу: друг, його новий друг!

– Та що це я? – заметушився Сан. – Ти ж хочеш пити, так?

Він крутнувся дзигною, і за мить перед рухливим хоботом звірка стояло відерце з хитким вологим дзеркальцем майже на дні – у Сахарі вода на вагу золота! Слоненя зажмурило очі і швиденько висушило хоботом воду до краплиночки.

Уже й дорослі помітили несподіваний подарунок савани. Дивувалися, посміхалися, гладили малюка, пригощали фруктами.

– Слонько, Слонько, – примовляв Сан.

– Майже твій тезка, Саньку, – засміялася мама.

З того часу й повелося: Слонько та й Слонько.

А він, меткий, уже й трюхикає до тебе, знає, бач, свою кличку.

Отак і прижився в поселенні археологів. Думали-гадали: звідки, чому? Ясна річ, із савани, а ось чому, як відблудився від мами такий розумник, було для всіх таємницею.

– У зоопарк треба б йому, – хтось запропонував.

– Ні-ні-ні! – Санько обхопив свого друга за шию. – Його мама-слониха знайде.

Так усе й полишили. Що ж, як кажуть, нашого полку прибуло. Слонько виявився помічником хоч куди. Принести якусь річ – будь-ласка! І спритний! Тільки мелькне своїм маленьким хвостиком – одна, чи то пак, дві лапи тут, а дві там! І зграбний такий – нічого не розтопче, не перекине. Археологи дивувалися: а ще кажуть – вайлуватий, як слон! Де там! Ось який він, слон, у житті. Усі ним захоплювались, усі з ним дружили. А що вже Санько – той і спав поруч!

Якось Петрович, батьків товариш, зібрався по продукти в негритянське селище. Пішли з ним і Санько із Слоньком. Раненько, щоб не в саму жару. Голови від куряви, яку здіймав вітер, платками закутали. І слоненяті теж.

У селищі дітлашня збіглася до Слонька. Дивуються: де тут він узявся, пустеля ж довкола. Особливо один хлопчик, ровесник Саньків, припадає до слоненяти.

– Давай знайомитись, – простягнув руку Санько (він непогано вже знав місцеву говірку), – мене звати Саня, а тебе як?

– Саїд!

– Я з України, а ти?

– З Єгипту, – саянув Саїд білосніжною усмішкою.

– Ук-ра-ї-на, – тим часом повільно котила губами веселоока, з червоними бантиками в кучерях дівчинка.

– Так, я з України, – на мить замріявся хлопчина.

Саїд простягнув до нього руку і з пафосом, властивим його народові, проказав:

– Вітаю тебе на землі Єгипту!

Дві дитячі руки зішлися в дружньому потиску, а очі чорно-іскристі і довірливо-осаяні засяяли одним з найвеличніших почуттів – почуттям дружби!

– Всі люди – брати! – схвильовано проказав Санько.

Рукоштовання стало ще міцнішим, а хлопчики виявили почуття, які їх переповнювали, зовсім подитячому – весело розреготалися! Потім знов заклопоталися довкола Слонька, який залюбки катав на собі веселих білозубих кучерявчиків. Скільки радості може принести дітям слоненя!

– Я ще прийду! – махнув на прощання рукою Сашко. – Люди і тварини – теж брати! – і засміявся своєму мудруванню.

Саїд же підбіг і міцно обійняв однією рукою Санька, а другою – Слонька. Кажуть, бувають хвилини, коли на землю спускаються ангели. Мабуть, це була саме така мить. Охоплені спільною радістю, діти довкола підскакували в піску, здіймаючи куряву і весело плещучи в долоньки.

Наступного дня Саїд з'явився в археологів у супроводі птаха-секретаря. Виявляється, в африканських селах цих птахів тримають для захисту від комах, гризунів і отруйних змій.

– Це майже так, як у нас ката, – розвеселився татусь. – Тільки на вигляд цей мисливець, погляньте, який! Солідний, з чорним чубом на голові.

– Схожий на переписувача з пером за вухом, – додав Саїд. – Тому й назву таку дістав!

– Он як! – Сашко замилювався високим чорнобілим птахом з гордою поставою. Очі пернатого здавалися невеличкими мандаринками, всередині яких горять маленькі ліхтарики. Він поважно переступав довгими тонкими ніжками у «шортах» з чорного пір'я. Чорний довгий хвіст, білі крила і біла висока шия, невеличка і теж біла голівка з чорними довгими пір'їнами, які віялом розходилися над нею.

В Африці зі стародавніх часів шанували людей, які вміли красиво і грамотно писати. Отож, мабуть, тому й назвали цього птаха з королівською поставою секретарем.

– Чорно-білий! – промовили Сашко з Саїдом в один голос, разом, ніби осяяні спогадом про вчорашнє рукостискання.

– У мене мама з масаїв, а тато з народності тутсі. Усі в нашім роду високі, і ходимо швидко, – запишався юний єгиптянин, а потім на підтвердження своїх слів, зірвавшись з місця, помчав так прудко, як справжнісінький гепард – уславлений бігун Африки.

Птах-секретар кинувся було за ним, та куди там братися! Він підійшов до Слонька і щось йому сказав деренчливим голосом.

– М-м-м! – зраділо слоненя і так махнуло віялами вух, аж пір'я на голові поважного секретаря схитнулося.

Саїд уже стояв поруч, майже не відхекуючись.

– А знаєш, – мовив він, – вони ж обоє із савани. Мені брат приніс Салема – так його звати, – вказав на птаха і продовжив: – Лежав, казав брат, у високій

слоновій траві савани поранений. Моя матуся виходила його. Тепер він наш – нікуди не йде.

– А куди йому йти? Довкола ж пустеля, – Сан мовчки оглянувся навколо.

Відтоді й повелося: вранці приходив Саїд зі своїм секретарем, і вони із Саном та Слоньком рушали на розкопки.

– Вітаю молодшого наукового співробітника, – таким жартівливим «добридень» щоразу радував Саїда татко, поплескуючи його по худенькому височенькому плечі. Ніби аж підростав хлопець і, напевно ж, займався рум'янцем по вуха, та тільки ж по ньому не видно!

А потім вони всі четверо, як тільки могли, старалися бути корисними.

Одного разу тишу на розкопках сполохнуло мамине нажахане «Ай-яй!» Вона скочила в траншею, а зверху, між колючими чагарниками, стояв птах-секретар, тримаючи в дзьобі гадюку.

Всі завмерли, як холодною водою облиті. А звичний до фауни пустелі Саїд констатував:

– Єгипетська кобра.

– Оце так, – тато аж тепер опустил руку з якимось довгастих предметом, якого, не знати де, вихопив з піску.

– Ка-ра-фа! Золота ка-ра-фа... – вимовляючи цю фразу, мама потихеньку поверталася до притомності. А потім простягнула руки до крилатого спасителя:

– Голубе мій сизокрилий!

Відтоді Салем-секретар дістав жартівливу кличку Голуб.

Сашко взяв до рук золоту карафу, таткову несподівану знахідку-«зброю» проти гадюки, і йому здалося, що вона наповнена часом далекого-далекого минулого. Він не розхлюпувався, не вивітрювався, сховавшись в осяйному прихистку дорогоцінної ємності.

Розкопки пішли на лад: відкривалася доісторична епоха, друге тисячоліття до нашої ери!

Довкола ж віяли вітри двадцять першого століття, переносячи з краю в край оповіді про проблеми сьогодення. Ось ця велетенська Сахара, яка займає третину Африканського континенту, прагне розширити свої володіння. А хіба проблема поширення особливостей пустельного клімату чужа Україні? Вирубуються ліси, забруднюються і пересихають ріки... Сашко зазирнув до карафи. Ніби хотів знайти відповідь у минулому. Кажуть же, що колись на місці Сахари вирувало життя флори і фауни!

Батьки збиралися летіти до Каїра, в музей археології, ненадовго. І тут Сан став проситися:

– А можна, я поживу в Саїда?

Його сім'ю батьки знали. Отож подумали-подумали та й погодилися. А, треба сказати, хлопчакі давно запланували експедицію в савану. Хотілося повернути Слонькові його слониху-маму.

– Ось, – шепотілися вони, – розшукаємо слонів, а потім проведемо туди Слонька.

Саїд розповів, що його старший брат, рятівник Салема-Голуба, ходив до меж пустелі із саваною, щоб допомогти зупинити просування Сахари на південь. Він учасник екологічного руху, тож насаджував там з одnodумцями лісозахисні смуги. Допомагав і Саїд з друзями. Виходить, дорога відома. Зупиняло тільки те, що в Саїдових батьків доведеться відпрошувати синочка на розкопках пожити. А Санько знав, як уміє червоніти! Як вечірня зоря в пустелі!

– Нічого, – заспокоював його Саїд, весело поглядаючи на Саньків постійно облуплений ніс, – скажемо, що це ти від сонця червонієш. Треба ж таки Слонькових родичів шукати.

Нарешті, усе прикре позаду. Слонька приручили Салему-Голубові, склали сякий-такий наплічник і – в дорогу!

Щоб швидше рухатись і не стомлюватись, завели гру, хто кого переспіває. Санько не без вдовolenня зауважив, що своїми українськими народними таки переважає задумливо-протяжні африканські. Видно, і Саїд це запримітив.

– Сюди б ще нашу музику, – розмріявся. – А так... так таки твоя взяла.

Тепла хвиля вдячності від справедливого рішення заповонила Сашкове серце, і, як відлуння, почуття дружби сяйнуло в його світлих очах:

– А знаєш, Саїде, як у нас гарно в Україні?

– А як? – зацікавився супутник.

– В Україні зелені сади, квітучі луки, сині ріки і лагідне сонце.

– Невже інше? – аж зупинився вражений Саїд.

– Та ні, – засміявся Сашко, – те ж саме, тільки його проміння там падає на землю похило, ніби пестить Україну ніжним теплом.

– Знаєш, – похопився оповідач, – давай, коли прилаштуємо Слонька, до мене в гості, в Україну, поїдемо, згода?

– Зго-да! – засяяли очі Саїда, а Сашко зауважив, що якимось непомітно для себе перейшов на українську мову. Як же він, Саїд, зрозумів його? Сан зачудовано дивився на друга.

– Бачиш? – Саїд показував кудись у небо!

Серед неба бовванів удалині пишний гай, зелений, розкішний.

– Баобаб! – пояснив Саїд. – Ще ой як далеко. А то його верхів'я.

Вони йшли і йшли, настирливі і заповзяті в своєму бажанні відшукати маму Слонька. Високі трави савани вже прихистили мерехтливою тінню їхні

тоненькі постаті. Баобабова крона стала для них маяком і магнітом. Стомлені, ввечері послули в чагарниках. Саїд вирив для них неглибокі ямки.

– Так влаштовуються на ночівлю бушмени – «чагарникові люди», – пояснив африканець. – Їхньому народові вже десять тисяч років. Щоправда, мешкають на півдні Африки.

– Десять тисяч... – уже крізь сон подивувався Санько.

«Гніздечко», як жартівливо охрестив він ямку, виявилось на диво зручним для відпочинку. Ночі, які вони провели в савані під зоряним небом, додавали сили для подальших мандрів, велетенський баобаб своїм широченним стовбуром («Як-не-як, 20 метрів у діаметрі», – пишався ендеміком Африки Саїд) уже застилав горизонт, коли хлопці почули запах диму.

– Горить савана, – жахнувся Саїд і видихнув: – Швидше до баобаба!

Санько не зрозумів, чому саме до баобаба, але стрімголов кинувся за другом. Неподалік мчали зебри, за ними стада буйволів, а ще далі іскрилися під сонцем гриви левів, які не зважали зараз на ту легку здобич, що була поряд. Ніби летіли височенні жирафи («Можуть бігати зі швидкістю п'ятдесят п'ять кілометрів за годину», – зринули учнівські знання в пам'яті Сана).

Баобаб! Як африканські примати, прилипнувши до велетенського стовбура, діти вибиралися до гілок. На щастя, в наплічник Саїд поклав мотузку («З баобабового лубу!» – похвалився) . Щосили метнув її до розлогого віття!

– Yes! – хлопчаки мало не впали з дерева від радості, але вже цієї ж миті міцно схопилися за баобабовий канат, міцний і зручний для рук. Ще кілька зусиль – і вони на гілці!

– Слони! Бачиш, Саїде, ген-ген – слони! – аж нестямився від радості Сашко.

– Бачу, бачу, – пританцьовував на товстенній гілляці Саїд.

– Але ми згоримо, – зажурився Сашко. – Вогонь уже під баобабом.

– Вогонь? – зареготав Саїд. – Та що нам тепер вогонь. Ми ж на баобабі! На баобабі! – витанцьовував він ритмічний африканський танок на широкому просторі гілляки.

Здавалось, звучав африканський барабан там-там, а босі ноги вибивали веселий ритм на незрушному велетенському дереві. Сашко мимоволі замилувався танцівником, а шкільні знання, принесені послужливою пам'яттю, нагадали: баобаб не горить, він увесь просякнутий запасами води!

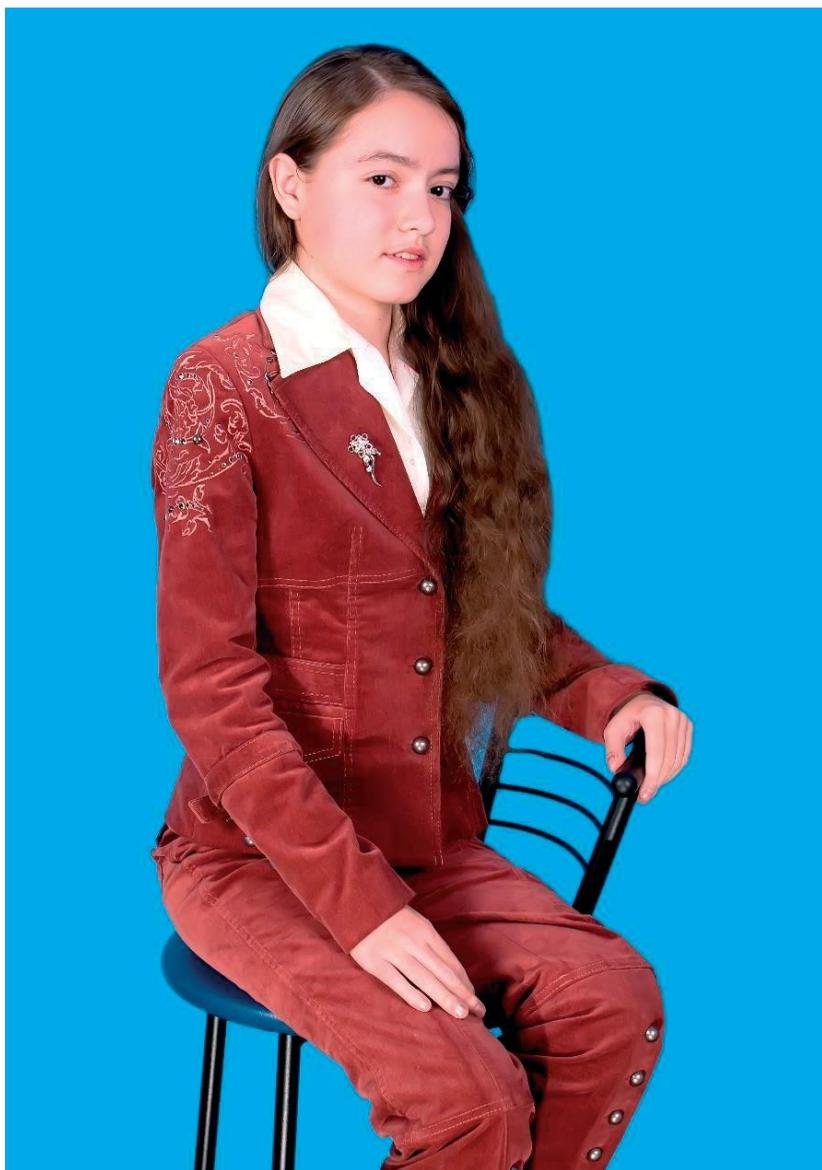
– Врятовані! – ревнув Сашко і обережненько пішов наприсядки, широко розводячи руки, як його татусь на свята.

Пожежа швидко поширюється в савані, а пустеля гасить її пісками. Вітер доніс запах згарища до Саїдового селища. Рідні кинулися до розкопок, а звідти Санькові батьки, що встигли повернутися, ідуть уже їм назустріч. Оце так-так... Добре, що вертоліт був на місці.

Зняли хлопчаків, як плоди, з баобаба-рятівника. Коли підлетіли до селища, побачили, як від нього іде, ведучи поряд слоненя, велика африканська слониха.

– Не було б щастя, та нещастя помогло, – зрадив Сашко. А Саїд, хоч і не зрозумів прислів'я, та бачив те ж саме: слониха-мати знайшла своє дитя, їхнього Слонька.

– Ура! – гримнули на radoшах мандрівники. Їхня мрія збулася!

Олександра Бурбело – член Національної спілки
письменників України

Учасники презентації творчості О. Бурбело у
Вінницькому державному педагогічному університеті

Студентка Вінницького музичного училища Ольга
Какасян та учениця Вінницької школи № 30 Анастасія
Медецька співають пісні на слова Олександри Бурбело
(музика композитора Сергія Брайляна)

Учасники презентації творчості Олександри Бурбело у
Літинському районному управлінні освіти

На презентації творчості Олександри Бурбело у
Літинському районному управлінні освіти

Учасники презентації творчості Олександри Бурбело у
Вінницькому музичному училищі ім. М.Д.Леонтовича

Студентка Вінницького національного технічного
університету Олена Полешко співає пісню «Сказка
осени» на слова Олександри Бурбело (музика
композитора Сергія Браїляна)

Нагородження переможців Першого літературного конкурсу ім. О. Бурбело «Струна на арфі України» (Вінницька обласна філармонія «Плеяда»)

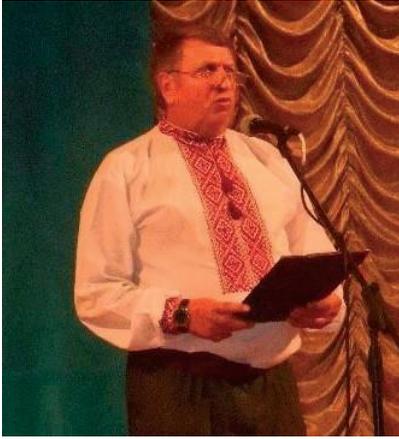
Світлана Василюк нагороджує переможців Першого літературного конкурсу ім. О. Бурбело «Струна на арфі України» (Вінницька обласна філармонія «Плеяда»)

Жіночий вокальний ансамбль «Вербиченька» Зарванецького будинку культури виконує пісню на слова Олександри Бурбело «Молитва за Україну» (музика композитора Ігоря Шуберта)

Чоловічий квіртет «Дзвін» Подільського народного університету культури смт Літин виконує пісню на слова Олександри Бурбело «Вінницький музичний водограй» (музика композитора Ігоря Шуберта)

Члени літературно-мистецького об'єднання «Пісенне джерело» Якушинецького будинку культури Микола Колесник та Володимир Гальчак читають власні вірші, присвячені Олександрі Бурбело

Мама Саші Світлана Бевз та народний вокальний ансамбль «Подільський колорит» Якушинецького будинку культури презентують творчість Олександри Бурбело

Учасники презентації творчості Олександри Бурбело в Київській бібліотеці для дітей ім. В.Симоненка

Учасники презентації творчості Олександри Бурбело в Тернопільській школі №20

Учасники презентації творчості Олександри Бурбело в школі №1 смт Сутиски Вінницької області

Учасники презентації творчості Олександри Бурбело в Нікопольській центральній бібліотеці

На презентації творчості Олександри Бурбело у Чернівецькій школі Вінницької області

На презентації творчості Олександри Бурбело у Морозівській школі Баришівського району Київської області

Студенти Вінницького національного технічного університету Ігор Кобися, Денис Чорний, Вадим Редич, Алла Штокал та Ірина Колос читають вірші Олександри Бурбело

Учасники презентації творчості Олександри Бурбело у Вінницькому обласному гуманітарно-педагогічному коледжі

Головний редактор журналу «Вінницький край» Вадим Вітковський на відкритті меморіальної дошки Олександри Бурбело у Вінницькій школі №26

Меморіальна дошка Олександри Бурбело встановлена на Якушинецькому будинку культури 12.12.2017 р. територіальною громадою, на землях якої вона похована

Учасники презентації творчості Олександри Бурбело в Новоукраїнській школі Кіровоградської області

Квартет «Гармонія» Якушинецького будинку культури у складі Ігоря Шуберта, Жанни Паренюк, Наталії Качан і Галини Кузьменко виконує пісні на слова Олександри Бурбело (музика Ігоря Шуберта) у Вінницькому національному технічному університеті

Учасники творчого вечора пам'яті Олександри Бурбело
у Вінницькій школі №26

Студенти Вінницького національного технічного
університету Ярослав Жаврук та Юлія Рекута
презентують творчість Олександри Бурбело в
Мізяківсько-Хутірській школі Вінницького району

Тетяна Скомаровська співає пісню на слова Олександри Бурбело на концерті у Вінницькій філармонії (музика композитора Сергія Браїляна), акомпанує Сергій Браїлян

Поетеси Марія Красноштан та Катерина Палій на вечорі творчості Олександри Бурбело у Літинській бібліотеці (Вінницька область) читають вірші, присвячені Олександрі

Учасники вечора творчості Олександри Бурбело у
Вінницькій школі №11

Дует «Розмай» Якушинецького будинку культури у
складі Ігоря Шуберта і Галини Кузьменко виконує пісні
на слова Олександри Бурбело (музика Ігоря Шуберта) у
Стрижавській школі-ліцеї Вінницького району

ТУТАНХАМОН – ФАРАОН ХVІІІ ДИНАСТІЇ

Пролог

Вечірній полум'яний диск сонця торкнувся лінії горизонту. Його промені вже не засліплювали, але гріли, здавалося, з тією самою силою і завзяттям.

У напівтемному приміщенні бібліотеки під блимаючим світлом єдиного більш-менш справного бра за широким коричневим столом сидів Мохаммед аль Саїд.

Так він уже сидів дванадцять годину поспіль. Він не пам'ятав, коли останнього разу спав чи хоча б відпочивав. Можливо, два дні тому, можливо – три, а можливо, й тиждень...

Коли його набряклі очі починали сіпатися і заплющуватися, він випивав чергову чашку кави і деякий час міг знову працювати.

За годину Мохаммед уже не бачив нічого, окрім олівця, якого тримав у руці, листка паперу і старої пошарпаної книги. На палітурці значилось: «Легенди та міфи Єгипту».

Ще через годину його розбудила бібліотекар і повідомила, що бібліотека за п'ять хвилин зачиняється. Єгиптянин неухважно кивнув і спробував відсунути книгу, але олівець випав з неслухняних пальців і гучно лягнув об підлогу, розкришивши по паркету чорні крихітки графіту.

Ледь доплентавшись до дивана, Мохаммед завалився спати, і ніхто – ні бібліотекарка, ні сторож – не могли його добудитися. Він уже знайшов усе, що хотів. Лишалось головне. Але нехай воно відбудеться завтра...

А все почалося з того, що якогось чудового дня Мохаммед аль Саїд натрапив на один дуже цікавий переказ. У ньому йшлося про те, що багатий та щедрий фараон на ім'я Ехнатон нагородив ефіопським золотом «за особливі заслуги свого слугу і дав йому на збереження частину чарівного кам'яного скарабея, а слуга переніс коштовність на кілька років назад, заховавши у корінні величезного старезного сикомора», бо знав, що минуле – то надійна схованка.

Мохаммед не звернув би на цю історію великої уваги, якби через декілька днів не помітив у антикварній крамниці частину скарабея, виточеного з каменю і, як дві краплі води, схожого на чарівну річ слуги з недавно прочитаного переказу. Мохаммед, не вагаючись, купив частину прикраси, оскільки й коштувала вона порівняно недорого, а могла відкрити чудові, проте тоді ще такі примарні перспективи.

Понишпоривши в Інтернеті, Мохаммед довідався, що такий фараон і справді жив ще до нашої ери і що тим слугою був Мерисетан Туарин.

Майже повіривши в казку, Мохаммед аль Саїд вирішив завтра ж випробувати коштовність. У переказі було сказано: «... перенестися в часі з допомогою частини чарівного каменя можна, лише знаючи точну дату прибуття в минуле...»

Роки життя Мерисетана, слуги Ехнатона, Мохаммед знав. Лишалось придумати план. А план найкраще придумався в бібліотеці, біля древньоєгипетських переказів. У них, до речі, знайшлося чимало нової, цікавої для Мохаммеда, інформації про життя в Древньому Єгипті.

I. Мрія здійснилась

Сонце шкварило немилосердно. Асфальт парував. Біля вікна розжареного автобуса ліниво коливалося гаряче повітря, через що всі пейзажі здавалися розмитими.

Роксолана, простіше – Роксі, або ж Лана, сиділа в автобусі і роздивлялася краєвиди. А вони тут були доволі скупі: за всю поїздку дівчинка нарахувала лише вісім рослин, окрім кактусів. Здебільшого це були низенькі напівсухі кущики, що де-не-де прозирали серед оранжевого розпеченого піску пустелі.

Дівчинка аж до цього моменту не вірила, що вона сюди потрапить. Так довго про це мріяла, так довго до цього прагнула! І ось це здійснилось! Вона їде по – хвилююче звучить це слово – Є-г-и-п-т-у!..

Справа в тому, що її батьки були археологами і їх запросили на розкопки біля Каїру. А Роксолану подіти було нікуди, та й вона напоралася їхати і навіть вже зібрала наплічник. Після декількох душевних промов батьки розм'якли і почали складати доньчині речі.

Так вона й опинилася в цьому автобусі.

Надвечір прибули в готель. Кімната в ньому була просторою і розкішною.

Роксі швидко зайняла свій диван і невдовзі заснула. Місяць круглим оком заглядав у вікно, і його сяйво падало на ще нерозібрані валізи експедиції, пакунки і декілька великих коробок з лопатками та іншими інструментами археологів.

Повня ще бовваніла на небі, незважаючи на сонце, що вже доволі високо підбилося, коли Роксолана і члени експедиції, поснідавши, виносили речі з номера і сідали в автобус, який прямував до Каїру.

Коли автобус рушив, дівчинка відчула якесь незбагненне тремтіння – невже вона побачить минуле,

доторкнеться до речей, які тримали в руках стародавні люди, стародавні єгиптяни?! Речі... ні, це вже не речі – це вже реліквії! Якщо пощастить, вона спуститься у давню гробницю і вдихне того повітря, яким дихали ще стародавні єгиптяни, торкнеться стін, що пам'ятають руки і рухи тих людей – жителів древнього Єгипту!

Так Лана думала дорогою. А за вікном змінювалися картинки одноманітного ландшафту: кактуси, засохлі кущі і пісок, ну, ще подекуди пальми – і автобус все ближче і ближче під'їжджав до Каїру, везучи Роксі назустріч пригодам, яких та навіть уявити не в змозі, пригодам, які навчать її дечому корисному, пригодам, що подарують їй нового, трохи незвичайного друга.

Щоправда, спочатку...

II. Ранок фараона

Тутанхатон (ім'я його зміниться на Тутанхамон після релігійної реформи на честь бога Амона, і з таким іменем фараон увійде в історію) розплющив очі, глибоко вдихнув і... посміхнувся. Він був фараоном. Фараоном XVIII династії! Він був одружений з однією з дочок Ехнатона та Нефертіті – Анхесенамон. Оскільки Тутанхамон, возведений на трон у десятирічному віці, правити ще не міг, його посаду тимчасово займав Ейї, колишній візир Ехнатона, але невдовзі він відступить від своїх обов'язків.

Вчора Тутанхатонові виповнилося шістнадцять. Святкували гучно, як і годиться у фараонів. Голова гула, може, від вина, а може, від того, що надто пізно ліг спати.

Тихесеньке і водночас вимогливе «няв» привернуло увагу Тутанхатона. Він повернув голову – у

кімнату увійшла Бастет, кішка, якій було дозволено гуляти скрізь у палаці і поза ним. Пухнасту назвали так на честь богині-кішки Бастет, яка, за віруванням єгиптян, знищувала мишей і зберігала врожай.

Кішка пройшла до середини кімнати і вистрибнула на стілець, який стояв там саме для неї.

Тутанхатон підвівся і визирнув у вікно, обіпершись обома руками об підвіконник. Під вікном кучерявився величезний сад з фініковими пальмами та інжировими деревами. Цвітуть-буяють квіти. Трохи поодаль навколо тичок в'ється виноград.

Посеред саду викопано ставок, у якому плавають гуси й качки. Коло ставка трудяться слуги. Вони зачерпують воду з водойми і поливають рослини.

Фараон вернувся до Бастет, взяв її на руки і вийшов у сад. Бродити поміж дерев, вдихати чарівливі пахощі квітів, годувати з руки качок в озері чомусь було для нього найвищою насолодою.

Бастет втікла від нього ще на півдорозі до саду.

Пройшовши тоненькою стежкою поміж фінікових пальм до ставка, Тутанхатон опустився на коліна, зачерпнув долонями воду і вмив лице. Відвів руки від обличчя – його обдуло ще прохолодним зранку вітерцем.

Фараон посміхнувся знову. У нього стало традицією ось так кожного ранку вмиватися в цьому ставку. Качки до частого гостя вже звикли і підпливали поділитися своїми качиними новинами, зовсім не боячись його. Ось і зараз навколо Тутанхатона зібрався невеличкий гуртик цих птахів. Деякі перевальцем виходили на берег і вмощувалися біля хлопця, інші просто підпливали, залишаючись на воді. Всі голосно крикали, розповідаючи свої історії. А Тутанхатон гладив їх по голівках, відчуваючи м'який пух під пальцями.

Юнак подивився на сонце, що сходило, – йому потрібно було повертатися до своїх фараонових обов'язків. Вони не чекатимуть!

Тутанхатон зітхнув і важко підвівся із землі – качки розчаровано закріякали.

III. Розкопки

– Доню, вставай!

Почувши ніжний голос матері, Лана прокинулася, але очей не розплющила – їй хотілося ще хоч трохи поширяться на легеньких крилах мрій. Невже вона сьогодні бачитиме розкопки? Справжні археологічні розкопки? З таємницею, ризиком і незрозумілим трепетом перед щойно відкопаною річчю? Так це ж чудово! Як довго вона на це чекала!

* * *

– А куди ми поїдемо сьогодні? – поспіхом набиваючи рот вишневими кексиками і запиваючи їх чаєм, запитала Роксолана.

– На розкопки гробниці одного маловідомого в наш час фараона, який, мабуть, був близьким родичем Тутанхамона, фараона вісімнадцятої династії, – відповіла Ганна (так звали матір Роксолани), нарізаючи хліб для канапок. – Можливо, це був його старший брат Семнекхар. Якщо, звичайно, Семнекхар взагалі був братом Тутанхатона!

– Можливо, Тутанхамона? – виправила Роксі.

– Тутанхатон – це справжнє ім'я фараона. Ім'я Тутанхамон же з'явилося після того, як правитель повернув Єгипту бога Амона, замінивши ним Атону, – пояснила мати. – «Тутанхамон» означає «живий образ Амона».

– А що означає «Тутанхатон»? – зацікавилася дочка.

– Дуже просто – «живий образ Атона». До речі, увів у релігію Атона батько Тутанхамона Аменхотеп IV, який, започаткувавши атонізм, назвав себе Ехнатоном, тобто «угодним Атону».

* * *

Піскова пилюга над пустелею висіла в повітрі напівпрозорим килимом. Вітру майже не було, і тому спека відчувалася особливо гостро.

Роксолана зійшла трьома низенькими східцями у фургончик, і блаженна прохолода охопила її – кондиціонер працював уже четверту годину поспіль. Лана відкрила чергову пляшку мінералки і відпила кілька ковтків.

– Роксі, іди сюди, ми дещо знайшли! – почула дівчинка голос батька.

Вона вийшла з фургончика і помітила усміхнених батька, матір та ще декількох людей з їхньої експедиції. Батько ніс на підносі маленький кам'яний предмет, якусь коштовність. На ньому щось було написано ієрогліфами.

– Можна? – вона простягнула долоню – невже настав момент, коли вона доторкнеться до речі... речі!..

Це була частина зробленого із синього каменя скарабея – жука, який у Єгипті вважається священним.

– Бери, але обережно, – застеріг батько. – Він може виявитися крихким.

Звершилось! Вона тримає в руках предмет, який колись трима... Що це?! Раптом голова закрутилась, в очах потемніло, ноги підкосились, і Роксолана впала на пісок. Що було далі?

Піраміди, але не такі, як зараз, а новіші, облицьовані білою, блискучою на сонці плиткою. Чоловіки, засмаглі, в білих лляних схенті до колін. Жінки в білих легких сукнях до п'ят. Ось група рабів тягне величезні блоки до пірамід. У повітрі бринить напруга і воля, воля когось вищого від них, когось могутнішого.

– Доню, доню, як ти?

Роксолана відкрила очі – над нею стурбовано схилилися мама, тато і вся експедиція. Навіть обличчя завжди веселого узбека Улугбека Карімова здавалося зараз заклопотаним.

– Що зі мною? – Лана спробувала звестися, торкнулася рукою вологої пов'язки на лобі.

– Ти зомліла – мабуть, сонячний удар, – припустила мама. – Але... дивно...

* * *

Наступні кілька днів її на розкопки не брали, мабуть, боялися, що отримає ще один сонячний удар. З нею в готельному номері залишався хтось з експедиції. Коли це була Діана Роуз (англійка), за професією модельєр-стиліст, а у вільний час художник, вони з Роксі вишивали бісером або малювали.

Якщо з дівчинкою залишався Андреа (прізвища його вона не знала, всі завжди називали його по імені), вони довго гуляли, і Андреа (йому було років двадцять п'ять) розповідав про свої колишні експедиції (попри свій відносно юний вік, він побував уже в трьох експедиціях).

Але Роксолана найбільше любила, коли з нею залишався Улугбек Карімов. Його веселий характер, розповіді, пересипані кумедними анекдотами і смішними історіями, дуже імпонували Роксі.

Однак, як не цікаво було залишатися з Діаною, як не захоплююче з Андреа, як не весело з Улугбеком, Лана вибрала б бути присутньою на розкопках. Хоча від того часу, коли викопали частину скарабея, експедиція більше нічого особливого не знайшла.

Спостерігати, як археологи працюють лопатками та щіточками, було для дівчинки заворожливо, так само, як дивитися на багаття чи воду, що спадає каскадами.

IV. Потаємна схованка

Коли спочило і місяць яскравою таріллю викотився на темне нічне небо, чорна постать вийшла зі своєї кімнати-схованки в передпокій. Вона нечутно прокралася до дверей і визирнула. Потім повернулася до передпокою, щільно причинивши двері. З великою обережністю пробралася до правого від дверей кутка і опустила на коліно.

Тихенько заскреготів, відсуваючись по кам'яній підлозі, стіл. Тонкі, доглянуті руки відгорнули край килимка і підняли невеличку фаянсову плитку, одну з таких, якими була викладена підлога.

Засунувши руку в невелику схованку, що відкрилася в підлозі, Анхесенамон, а це була вона, вийняла частину кам'яного скарабея, точнісінько такого, іншу частину якого відкопали археологи кілька днів тому, три тисячі років потому.

Дівчина кілька секунд його роздивлялась і перечитувала ієрогліфи на ньому. Потім безнадійно зітхнула і поклала коштовність назад, у її маленьку, проте надійну схованку; можливо, до вбивства залишалося кілька тижнів, а можливо, – днів!

Впав на підлогу край килимка, заскреготів по кам'яній долівці, стаючи на місце, стіл. Анхесенамон

підвелася і ледь чутно, босоніж вийшла з передпокою в коридор.

Потім попрямувала в сад. Вона бродила поміж фінікових пальм, інжирових та маслинових дерев. Місяць сьогодні світив яскраво і відкидав чіткі, синьо-фіолетові тіні на тихе плесо ставка, на якому під берегом дрімали, засунувши голову під крило, гуси та качки.

Анхесенамон присіла біля ставка і опустила руки в прохолодну нічну воду. Одна качка розплющила око і поспішливо відпливла подалі. Єгиптянка усміхнулась, але відразу щось згадала, і посмішка миттю зчезла. Вона затулила обличчя руками і раптом здригнулась від чийогось теплового доторку – поруч з нею на траву сів Тутанхатон.

– Тобі теж не спиться цієї ночі? – запитав фараон.

Що вона могла сказати?

– Так, чомусь не спиться.

Анхесенамон заглянула в бездонні очі чоловіка і помітила в них якийсь дивний, світлий вогник. Втім, вона завжди його помічала.

Різке «няв!» розітнуло тремку темряву – на коліна Тутанхатона стрибнула Бастет.

– Няв!

V. Ехнатон – фараон XVIII династії

Сьогодні у Лани завбачався чудовий день – її знову взяли на розкопки.

Зранку, години до одинадцятої, вона ходила поміж археологів, іноді обмінюючись з ними кількома словами.

А коли припекло сонце по-справжньому, зайшла у фургончик і грала в шахи з Надірою, племінницею Улугбека Карімова. Надіра мала довгі густі чорні коси і темні трохи розкосі очі.

– А що ти знаєш про Ехнатона? – раптом запитала Надіра.

– Небагато, – похитала головою Роксі.

– Хочеш, я тобі щось розповім?

Роксолана кивнула.

– Нині намагаються розкопати гробницю Семнекхара, а, за деякими відомостями, Ехнатон був його батьком. Якщо вірити настінним написам, в Аменхотепа IV, який, як відомо, назвав себе Ехнатонем, ставши провідником релігії атонізму, було дві жінки – Нефертіті та Кійа. Від Нефертіті у Ехнатона було сім дочок: Мерітатон, Макетатон, Анхесенпаситон, яка пізніше одержала ім'я Ахнесенамон і стала дружиною фараона, Нефернеферуатон, Нефернеферура, Сетепенра та Меритатон-ташеріт, а від Кійї у Ехнатона було два сини – Тутанхатон і Семнекхар.

– Ці імена звучать, як музика! – сійнула поглядом Роксолана і поцікавилася, водночас слідкуючи за подіями, що розгорталися на шаховій дошці: – А хто були батьки Ехнатона?

– Аменхотеп IV – син Аменхотепа III і цариці Тії. Він вступив на престол після передчасної смерті старшого брата Тутмоса і деякий час правив разом з батьком. До сьомого року свого правління Ехнатонове повне ім'я було Аменхотеп IV Уаенра Неферхеперура, він десятий фараон XVIII династії, а також видатний політичний діяч і знаменитий релігійний реформатор, – Надіра переставила коня з небезпечної зони, Роксі нахмурилася. – Ехнатон був добрим правителем і без нагальної потреби ніколи не воював, а всі проблеми силкувався вирішити мирним шляхом. Жителі Давнього Єгипту і по цей час дякували б йому, якби не один його наказ.

– Який же? – запитала Лана.

– Коли батько Аменхотепа IV помер, юний фараон віддав наказ, за яким єгиптяни повинні поклонитися Атону як єдиному богові.

– Так, – кивнула Роксі, висуваючи на лінію фронту «офіцера».

– До цього єгиптяни теж поклонялися Атону, але як сонячному диску і тільки. Фактично Атон з'явився для того, щоб запобігти схожості Атона-Ра і Ра-Хорахті. Ехнатон вчив своїх послідовників радіти яскравим барвам сходу і заходу сонця, бо вірив сам і вчив вірити інших, що в цей час можна зрозуміти «неземну красу Атона». На честь цього бога Ехнатоном було зведено кілька чудових храмів і навіть побудовано прекрасне квітуче місто з найвишуканішими архітектурними спорудами – Ахетатон. Збудувавши його, фараон переніс туди столицю Єгипту. Але, коли він помер, Тутанхамон повернув столицю в Фіви. Після чого Ахетатон занепав, і його розібрали на цеглу для нових споруд. Та потім – не пам'ятаю, за чиїм наказом, – місто відбудували, і зараз воно носить назву Тель-ель-Амарна.

Надіра вказала на шахову дошку, підказуючи, що зараз ходити настала черга подрузі.

– Але, разом з тим, юний фараон не особливо переслідував служителів культу Амона-Ра. Та до пори до часу так було. Коли померла Тія, його мати, руки у Ехнатона розв'язались остаточно і він видав наказ «стерти всі згадки імені Амона скрізь, де вони трапляються». Незважаючи на те, що довіреним особам фараона довелося мати справу з тисячами надписів, збереглося лише декілька, де ім'я єгипетського бога залишилося. Царські слуги знищували імена, вирізьблені на стінах храмів, проникали в гробниці, не гребували

навіть статуетками, фігурками і кухонним начинням – горщиками, полумисками і вазами. А своє ім'я, імена вельмож і чиновників, до складу яких входило ім'я «Амон», фараон змінив.

Надіра посміхнулась, вказавши очима на шахову дошку.

– Шах і мат! – потягнулась і вирівняла спину.

VI. Кам'яний скарабей

Тутанхатон розплющив очі: ледь благословлялося на світ. Кілька хвилин полежав, рахуючи намальовані на стіні квіти лотоса. Декілька разів їх перерахувавши, ковзнув поглядом по барвистій стіні вбік темного силуету вікна.

– Бастет, – тихо покликав Тутанхатон.

– Мр-р! – озвалась кішка.

– Іди сюди.

Єгиптянин сів на ліжку, простягнувши руку до тваринки, яка вже лащилася біля ноги. Тутанхатон взяв її на руки і почухав за вушком. Засмагли пальці гладили тваринку по голові, спині, але коли торкнулися шиї, хлопець вражено скрикнув:

– Що це в тебе, Бастет?!

Розвів коротку шерсть і побачив шкіряний мотузочок, дбайливо зав'язаний, а на ньому... кам'яний скарабей з надписами.

– «О, допоможи, славний Атоне, нам, рабам твоїм», – швидко прочитав. – Але чому не...

Тутанхатон не зміг домовити, бо гострий кігтик кішки пройшовся по руці, залишивши червоний слід. Це змусило фараона випустити коштовність.

Темна тінь майнула у вікно.

– Куди ти? – здивувався він. – Там... – кішка зникла за вікном, – високо!

Фараон підійшов до вікна, але, виглянувши, побачив лише сонних слуг, що вже починали поратися в саду.

Ніжно-рожеве вранішнє сонце швидко підбивалося вгору, на очах жовтіючи. Тутанхатон кілька хвилин дивився на це заворожливе дійство, поки його увагу не відволік тихенький стук у двері.

– Дозвольте увійти? – в дверях стояла, схиливши голову, служниця.

– Заходь, – запросив фараон.

– Дозвольте Вас одягти, о найвеличніший, о найпрекрасніший, о найрозумніший із правителів Кемету.

Тутанхатон кивнув, даючи згоду. Він знав, що подібні лестощі говорилися свого часу всім фараонам, і не тільки його династії. І, мабуть, ще не один раз повторяться для інших, але йому чомусь було приємно таке чути.

* * *

Відбулося! Після необхідної церемонії Тутанхатон осягнув усю повноту влади в країні!

– Поздоровляю! – в кімнату увійшла Анхесенамон, підійшла до чоловіка і поцілувала.

– Спасибі, – фараон жартома поклонився, – тебе теж поздоровляю, ти тепер дружина повноправного фараона! – і усміхнувся.

– Повноправного! – повторила Анхесенамон урочисто і ще раз поцілувала чоловіка.

VII. Зустріч з Бастет

– Як тобі вдалося? – не могла змиритися з програною шаховою «війною» Роксі.

– Дуже просто, я тебе зацікавила і відволікла розповіддю про Ехнатона, а сама пильно слідкувала за подіями, що розгорталися на шаховій дошці. І чим довше я слідкувала, тим більше події розгорталися на мою користь, – пояснила Надіра.

– Але ж ти не могла лише завдяки цьому одержати перемогу, – не поступалась Лана.

– Але ж я її отримала, – не згоджувалася Надіра. – Твоя мама іде, – погляд дівчини ковзнув по вікну.

– Дівчата! – у фургончик увірвалася Ганна. – Нам вдалося! – просто, як дитина, закричала вона.

– Що? – запитала, не зрозумівши, Роксолана.

– Ми розкопали, – скрикнула Ганна, – гробницю Семнекхара!

– Семнекхара... – повторили, мов заворожені, подруги.

* * *

Через десять хвилин Роксі з ліхтариком у лівій руці і фотокамерою у правій стояла перед входом у склеп.

Чудові розписи, гарні малюнки на стінах, багаті прикраси, з різноманітними візерунками меблі – стільці, столики, ліжка... Глиняний посуд і фаянсові амулети лежали на ветхій дерев'яній скрині.

Лана помітила в лівому кутку заглиблення – вузький отвір, за яким була, мабуть, інша кімната. Вона хвильку повагалася і прослизнула в нього. Друга кімната була напрочуд маленька. Як і попередня, викладена каменем. На стінах, стелі і самій підлозі малюнків не було. А посеред кімнати стояв невеличкий

саркофаг у формі... ката!.. А ще заглиблення в стіні із статуеткою кішки. Посвітила, кішка була ніби... жива!.. Підійшла ближче...

– Няв! – різкий глухий звук.

– Звідки ти тут? Тут же було... за-замуровано?! – голос у Роксі миттю сів і охрип, а вона почала, не зрозуміло чому, затинатися.

– Няв! – у напівтемряві блиснули яскраво-смагадкові очіці. – Няв!

Лана спробувала пересилити страх і підійшла до тварини, торкнулася пальцями короткого, проте м'якого хутра.

На шиї кішки щось намацала. Щось округле, кам'яне і холодне. Незважаючи на те, що це округле і кам'яне було низької температури, дівчинку прошила гаряча, прямо-таки нестерпно палюча хвиля енергії і... і... і ще чогось...

Роксолана почула голос матері, батька, Улугбека, Діани, Андреа, які її кликали, але не зрозуміла ні слова...

Вона тепер знала іншу мову і могла говорити іншою мовою... Зовсім іншою.

VIII. Змова проти...

– Чи не здається Вам, о найсвітліший Ейї, що Ви надто далеко зайшли у своїх задумах?

– Ні, не здається, – відповів доволі різкий голос. – Я переконаний, що він уже надто зажився на троні. Але сьогодні це закінчиться!

– Відразу сьогодні?! – злякано прошелестів голос, який щойно запитував – він належав візиріві Мейє.

– Чи ви мені не допоможете? – почулися нотки роздратування у голосі Ейї.

– Я?! – напевно, ще більше злякався Мейє.

– Тоді ви підете слідом за цим пихатим хлопчиськом!

– Ви мені погрожуєте? – змінився голос візира.

– Поки що я не погрожую, а попереджаю, – трохи стих голос співбесідника.

Почулися кроки, і хтось щільніше зачинив двері.

Кроки, і знову приглушений голос Мейє:

– То що ви пропонуєте?

* * *

Кулею вилетів із зали Ейї і швидким кроком пройшов по широкому коридору. Хряснули, закриваючись за ним, двері.

За хвилину із зали вийшов візир і покрокував коридором в протилежному напрямку.

ІХ. Знайомство з...

Кімната дружини фараона і кімната самого фараона зазвичай з'єднувалися між собою просторим холлом, в який і вийшла з покоїв чоловіка Анхесенамон. Але вона не попрямувала до своєї спочивальні, а присіла в кутку. Відсунула стіл, відгорнула килимок, підняла одну з розписних фаянсових плиток. Відкрилась невеличка ніша-схованка, на неглибокому дні якої зберігався дорогоцінний скарабей, не просто прикраса, а...

Тремтячими руками дівчина взяла чарівну річ до рук, нетривалий час дивилася на нього, а потім неголосно скрикнула і радісно притиснула магічну коштовність до серця, прошепотівши лише одне слово:

– Бастет!..

– О, ви тут! – раптово почувся за спиною Анхесенамон голос Ейї, який тепер звучав улесливо. – Що прекрасна дружина бога робить у такій негодній для неї позі, схилившись до землі?

– Я загубила каблучку! – непомітним рухом дівчина скинула з пальця сяючий перстень.

Візир опустил очі:

– Он же вона, закотилася за ніжку столика.

– Ось, – ледь паленіючи і, щоб не показати цього, опускаючи голову, сказала дружина фараона зраділим голосом. – А тепер, завдяки вам, її так швидко відшукала.

Повернувши золоту річ на палець, Анхесенамон підвелася.

– Так чого ви хотіли, що так рано завітали в мої палати? – по-діловому запитала вона.

– Чи готові ви, о найпрекрасніша квітко Кемету, до того дійства, що відбудеться сьогодні ополудні? – не менш улесливим голосом поцікавився Ейї.

– Звичайно, до полудня ще багато часу, і я думаю, що встигну підготуватися, – трохи роздратовано відповіла Анхесенамон.

Її уже починав набридати приторний, ледь не цукрово-медовий голос візира. Він їй чомусь здавався несправжнім, якимось... штучним.

Кланяючись і мало не схиляючись чолом до долівки, візир вийшов.

Дружина фараона почала готуватися до «того дійства, що відбудеться сьогодні ополудні».

Раптом увагу дівчини привернув шурхіт у гранатових заростях саду.

– Знову качка якась з озера втекла! – подумала вона, але у вікно все ж виглянула.

У кущах сиділо щось значно більше за качку – людина?

Анхесенамон зацікавилася і вирішила роздивитися ближче. Вона швидко збігла багатьма східцями і скоро вже стояла перед кущами.

Перше, що побачила Роксолана, було дерево, обвішане, ніби гарними іграшками, червоними гранатами. Вона вдихнула сухе, жарке, з ароматом лілій повітря. Раптом почула боязкий голос:

– Хто там?

– Хто там? – повторила Анхесенамон.

– Я... – тремтливим голосом відгукнулася Роксі (не сидіти ж вічно в цих кущах) і виглянула.

Х. Фотокамера та...

Зовсім біла шкіра, русе до пояса волосся, заплетене в тугу, але товсту косу, легенька темно-синя сукня в білий горошок і з білим широким поясом. Єгиптянка здивовано розглядала гостю, аж раптом згадала свій сон, у якому з допомогою четвертої частини скарабея з майбутнього мав прийти лиходій і погрожувати Мерисетану чорною залізною палицею. А її слугу врятує дівчинка з білою шкірою і сірою коробочкою, що вміє швидко робити картини. Теж з майбутнього.

– Хто ти?

Лана, в свою чергу, з цікавістю розглядала незнайомку. Її погляд перелітав з темних очей на засмаглі руки, з рук на дивну, але багату одіж. Та тут краєм ока вона помітила облицьовану сліпучо-білою плиткою вершину однієї з пірамід, що визирала з-за верхів'їв садових дерев. І все зрозуміла.

– Я Роксолана. Знаю, ім'я незвичне для ваших місць, та все ж... – заговорила Роксі.

Що вона відчувала? Страх? Ні, це не схоже на страх. Радість? Чого ж радіти? Вона не знає, де вона і коли повернеться додому, і чи повернеться взагалі. Благоговіння? Напевно...

– Я, цариця Кемету, Анхесенамон (Анхесенпаситон), вітаю тебе в саду великого правителя Кемету, Тутанхатона Хекаіунушеми Небхепрури!

Анхесенамон було не звично, що, звертаючись до неї, не б'ють поклони і не називають її «божественною квіткою Кемету». Це її вразило, але вона не образилася, а чомусь навпаки...

Через деякий час Лана та єгиптянка сиділи в тіні лапатої смокви, і дівчина з майбутнього розповідала про диво техніки – фотоапарат. Анхесенамон зацікавлено вертіла річ у руках.

– Та що там говорити, – нарешті сказала Лана. – Давай я тебе сфотографую!

– Мене? – засумнівалась, засоромившись, нова знайома. – Навіщо?

– Ну, як навіщо? Ставай! – підбадьорила власниця фотокамери.

За кілька секунд дівчинка видала Анхесенамон кольоровий знімок.

– Ой, як гарно! – замилювалась єгиптянка.

– Няв! – десь із-за озера вийшла Бастет.

– Це та кішка, що... – миттю згадала Роксолана.

Анхесенамон повернула голову.

– Бастет, – покликала вона. – Бастет!

Тваринка, почувши своє ім'я, підбігла до хазяйки.

Єгиптянка взяла кішку на руки і почала гладити.

Ніби граючись, глянула на скарабея на шиї улюблениці і запитала:

– Що ти казала, ця кішка – що?

– До того, як опинитися тут, я грала з Надірою в шахи, це племінниця Улугбека, я тобі про нього розповідала.

Анхесенамон кивнула.

– Вона мене відволікла і виграла гру, – Роксі промовчала, про що саме вони говорили з Надірою. – Потім прийшла мама і сповістила, що вони щось розкопали. Я ввійшла у склеп...

– А що вони розкопали? – запитала Анхесенамон.

– Щось схоже на частинку прикраси з синього каменя.

– Ходімо в мою кімнату, тут може бути багато зайвих вух, – оглянулася правителька.

Вони підвелись і попрямували до палацу.

XI. Заповітна скринька

– Я... Я не знаю, що відбувається, – розповідала Анхесенамон, коли вони з Роксоланою сиділи в її покоях (єгиптянка – на ліжку, а Лана поруч – на дерев'яному стільці з ніжками у вигляді лап лева). – Мене не полишає відчуття тривоги, у той час, коли, на перший погляд, у палаці все спокійно, – цариця відволіклася, щоб погладити Бастет. – Ти знаєш, чому Ехнатон зміг повернути на свій бік більшу частину населення, значно більшу, коли так кардинально поміняв віру?

Роксі похитала головою.

– Тому, що в нього була ворожбитна річ! – пояснила Анхесенамон. – Тому, що в нього була ця чарівна коштовність! – вона показала гості кам'яного скарабея на шії кішки. – Талісман, амулет, оберіг – називай, як хочеш, але ця прикраса сприяла успіху!

Роксолана подивилася на співрозмовницю з деяким нерозумінням.

– Аменхотепу IV, тобто Ехнатоніві, кам'яного скарабея подарувала Тія, мати. Коли вона зайшла за обрій (про фараонів не говорять «помер», вони «заходять за обрій», як сонце), до Ехнатона підійшов її слуга і сказав: «Цариця Тія, хай прийме її душу Осіріс, владика мертвих і бог відроджених, наказала це вам передати». І простягнув маленьку скриньку. Аменхотеп узяв скриньку, замкнувся у своїх покоях і просив нікого до нього не впускати. Так він просидів кілька днів, після чого вийшов і, видавши указ стерти всі згадки імені Амона, на декілька днів зник. Ніхто не знає, де Ехтамон (це ще одне, третє, ім'я Аменхотепа) був у той час. Ніхто його не бачив, попри те, що всі його шукали. Після свого повернення, фараон продовжував правити країною, ніби нічого й не трапилось.

– А звідки ти знаєш, що це саме та коштовність? – запитала Лана.

– У читальні я знайшла старий папіріус із зображенням і описом кам'яного скарабея. Там було написано, що чарівний кам'яний скарабей Ра, виготовлений Великим Майстром – був у ті часи при дворі знахар такий – на замовлення цариці Тії, може розділятися і складатися знову. Цілий, він має здатність привертати вуха людей до слів свого власника – тому Ехнатон зробив таку велику реформу! У розібраному вигляді кожна частинка може переміщати в часі. Подейкують, що в тій скриньці було ще запрошення... від Тії...

На кілька хвилин запанувала мовчанка. Цариця гладила кішку, Роксолана оглянула кімнату – просторі, проте невеликі покої з високою стелею і пишним, але

непомпезним убранством. Мінімум меблів: стіл, два стільці (на одному з них вона зараз сиділа), дерев'яна розмальована різьбленнями та інкрустована дорогоцінним камінням скриня (напевно, для одягу), нешироке ліжко. На підлозі лежав світлий лляний килимок.

– Коли мені було дев'ять років, – продовжила далі Анхесенамон, – я помітила у Бастет на шиї цей шматок прикраси і, побачивши на ньому знахарські знаки, зацікавилася та вирішила пошукати в читальні інформацію про кам'яного скарабея. Довгі дні пошуків не давали результатів, аж поки я не знайшла один папірус двадцятирічної давності – звіт про податки за рік з Нижнього Кемету. У нього був вставлений папірус з описом цілого кам'яного скарабея з невеличким листом, у якому було написано, що Аменхотеп IV роз'єднав прикрасу і заховав усі чотири її частини. «Одну носить палацовий мешканець, другу ховає будівля палацу, третю зберігає земля, четверту закриває вода».

«Палацовим мешканцем» виявилася Бастет, – єгиптянка показала скарабея на шиї кішки. – Частину скарабея, яку ховає «будівля палацу», я знайшла. Вона була в передпокої під килимком. А третю, третю знайшов Мерисетан. Це мій слуга і хороший друг. Раніше він був слугою Ехнатона, і той за добру службу нагородив Мерисетана ефіопським золотом. А потім Мерисетан знайшов четверту частину скарабея, показав її мені, і, оскільки в палаці зберігати так багато частин магічної прикраси відразу стало небезпечно, я попросила його забрати на деякий час знахідку до себе, – єгиптянка гладила улюбленицю. – Мені здається, що сам Ехнатон і написав цей папірус після того, як роз'єднав і заховав

частинки скарабея. Він хотів, щоб скарабей зберігся до кращих часів і його потім могли знайти.

Але, мабуть, одна з цих частинок потрапила до лиходія, бо... – і Анхесенамон переповіла Роксі свій сон.

ХІІ. А в дві тисячі дванадцятому...

– Де вона?

– Ми обійшли всю доступну на цей час частину поховання – її ніде немає... – розвів руками Андреа.

– А недоступну?! – майже кричав Зорян Святославович.

– А в недоступній вона не може бути, туди навіть миша зараз не пролізе!

Всі члени експедиції сиділи біля автобуса прямо на піску. Вечірнє негаряче сонце оранжевим диском поволі скочувалося до лінії горизонту. Колір піску темнішав, а вхід до склепу зробився майже чорним і якимось... зловісним. Від нього віяло холодом.

– Нам потрібно повертатися в готель, – нарешті підвівся Амір, водій автобуса.

– А якщо Роксолана знайдеться? – теж підхопилася Ганна Вікторівна. – Я повинна бути тут!

– Це слухна думка, тут хтось повинен залишитися, – підтримав дружину Зорян Святославович.

– Окрім Надіри. Ми не можемо залишити її ночувати серед пустелі, – зауважив Улугбек Карімов. – Надіру потрібно відвезти в готель. Вона все ж таки ще дитина.

* * *

– Навіщо ми її брали з собою! Ми ж розуміли, що це небезпечно! – картала себе мати Роксолани, коли фургончик з Надірою, Улугбеком та Діаною Роуз

вирушив вбік готелю. Батьки Лани та Андреа залишилися біля входу в склеп.

Зорян Святославович та Ганна Вікторівна сиділи на солом'яній підстилці біля складного столика, на якому розмістилися пляшка мінеральної води, два ліхтарики і сотовий телефон. Андреа примостився трохи поодаль, прямо на піску, по-турецькому схрестивши ноги.

– Ще й ти вступився! – докоряла Ганна Вікторівна чоловікові. – «Вона вже доросла! Нехай дитина трохи пізнає світ, розвіється!» Пізнала?! Розвіялася?!

– Ну, я ж не знав, що все так обернеться, – виправдовувався вже не першу хвилину батько Лани.

– Куди вона могла запропаститися? – розмірковував уголос Андреа.

– Але ж запропастилася! – не заспокоювалася Ганна.

– Позаду були ми, – продовжував думку молодий археолог. – Виходить, – лише вперед... Але куди? Там ніби була суцільна стіна. Невелика ніша в ній, але ж стіна.

Здалеку долинув знайомий хриплуватий шум мотора, і зблиснуло жовтувате світло фар. Фургончик загальмував, і скрипнули дверцята.

– Запрошую в «дім» на найближчу ніч! – почувся голос водія Аміра.

Повечерявши канапками з сиром і чаєм, розбрелися по фургончику. Водій-египтянин скоро заснув, розсунувши крісло. Інші лягли на розкладачках. Ніхто, крім Аміра, у фургончику цієї ночі не спав.

ХІІІ. Шерех у кушах

– Ніхто не повинен дізнатися, хто ти насправді! – пояснювала Анхесенамон, дістаючи з широкої скрині білу лляну сукню і подаючи її Лані.

– Це мені? – здивовано запитала Роксі, беручи легку сьайливу тканину до рук.

– Вдягай! Ти будеш моєю служницею. Якщо хтось запитає – тебе звать Тенніт. Але питати ніхто не повинен, особливо на святі, – єгиптянка діставала з невеличкої скриньки прикраси: барвисте намисто (шворочка з нанизаними на неї скляними кольоровими намистинами) і такий же браслет. – До речі, ти вмієш танцювати? – обернулась до Роксолани.

– Танцювати? – здається, це питання заскочило зненацька.

– Зрозуміла... – напевно, Анхесенамон трохи розчарувалась, але вже за хвилину продовжила: – Та вже немає часу – святкування сьогодні опівдні.

* * *

Попереду йшли співці. Пишно вбрані й прикрашені квітами, в своїх піснях вони оспівували чарівну красу «Сина Сонця» і його дружини.

Далі були танцівниці. У легких сукенках вони ритмічно рухалися в такт дивної, хоча й приємної для Роксолани музики.

Нарешті, за танцівницями їхала чудово приборана карета, запряжена трьома кіньми. У ній, напіврозвалившись, сидів фараон з дружиною. Час від часу вони махали руками і посміхались народу, що стояв обабіч дороги і вітав володаря.

За каретою йшли слуги та інша придворна челядь. Серед них була і Роксі. У «древньоєгипетській» сукні з

«древніми» квітами лотоса в зачісці, вона зацікавлено роззиралась, не гублячи з ока карету.

Замикала процесію юрба простого народу. Посвятковому вбрані, вони безтурботно веселилися, розділяючи радість свого володаря.

Та ось погляд Лани привернув сторонній рух у куцах. Дівчинка на мить зупинилася. Доволі густі зарості акації не давали як слід роздивитися. Роксі вже хотіла було рушити далі, коли кущі знов загойдалися.

Дівчинка відчула, як долоню, якою вона якось торкнулася кам'яного скарабея, немов охопило вогнем.

Ледь затримавшись, Лана відстала від процесії і тепер стояла метрів за сорок від колони, що повільно віддалялася. У куцах це, напевно, помітили, бо щось тихо... ойкнуло! Шелести стихли. Так само зникли Ланині сумніви – в куцах була людина! Але хто це? Якщо просто городянин, то чому не святкує, як усі, а ховається... по куцах?! Чи... Роксолана рішучим кроком попрямувала до кущів. Вона пам'ятала сон, про який їй розповідала Анхесенамон.

На мить затримавши гарячу руку на дрібненьких листочках і чомусь згадавши Гамлетове «бути чи не бути», дівчина відгорнула колючі віти...

XIV. Полонений

На ньому були білі штани, підперезані шкіряним ременем, барвіста світла сорочка, темні черевики. Це був чоловік років сорока. Навіть лежачи вимазаним пилюкою в куцах, він був не схожий на тих єгиптян, що зараз святкували коронацію свого володаря.

– Хто ви? – спробувавши зробити голос владним, запитала Лана.

Вона вже не мала сумніву, що Анхесенамон снівся саме цей чоловік, і якщо цариця має хоч якісь пророчі здібності, то його потрібно негайно зупинити! Але як?

Незнайомиць злякано підвівся, позадкував. Спіткнувся. Поранив пальця об гострий камінь і, щоб стерти кров другою рукою, мусив випустити з неї кам'яний шматок коштовного скарабея. Роксі аж рота відкрила.

Мохаммед аль Саїд, який ще не зовсім оговтався після сну в бібліотеці, опинившись у минулому, дикувато роззирався. Так, це був саме він.

– Чого ти хочеш? – просичав чолов'яга, здається, без здивування щодо своїх новоявлених поліглотських здібностей.

Раптом дівчина помітила в нього на поясі розстебнуту кобуру, з якої виглядала рукоять пістолета. Шалена, проте водночас чудова думка майнула в її голівці. Лана згадала, як колись, гуляючи в парку, вони з татом заходили в тир, і хоча вона тоді жодної кульки не прострелила, проте тримати в руках цю зброю навчилася. А більшого їй не треба було.

– Я? – невинним голосом запитала вона і відступила крок назад, шукаючи під ногами підходящий камінчик.

Різкий рух – Лана присіла – намічений камінь опинився у руці.

– Що це... ти... робиш? – не зрозумів Мохаммед.

Роксі прицілилась і кинула камінь.

– Ай! – зойкнув незнайомиць і схопився за ліве плече.

За один стрибок дівчинка була вже біля чоловіка, що лежав на землі, і притискала вихопленого пістолета йому до скроні.

– Що ти робиш, мала... гадючко?! Він же заряджений! – обурено, проте вже трохи злякано скрикнув прибулець.

Про всяк випадок дівчинка зсунула пальця з курка – «заряджений»!

– Що ти будеш робити? – вже трохи заспокоївшись, запитав Мохаммед.

А от що вона буде робити далі, Роксолана ще й сама не знала. Хоча те, що незнайомиць був повністю під її владою, вже було чудово. Може, відвести його до палацу? Але цю думку Лана відразу ж відкинула – потрібно було діждатися Анхесенамон, а це могло статися ой як не скоро! Можливо, сховати його в садку? Там багато рослинності (не те, що колючі кущики акації), а яскравий цвіт гранатів та троянд відволікав би увагу.

– Вставай! – поторсала його за плече і відступила на кілька кроків назад.

Чоловік повільно підвівся з піднятими вгору руками. Аж тут Лана згадала про скляне намисто у себе на шії – прийшов час випробувати його на міцність.

– Руки за спину! – скомандувала вона, знімаючи прикрасу.

Хвильку подумавши, Роксі стягнула кольорові намистинки.

– Руки за спину! – повторила дівчинка загрозливим голосом. – Добровільно! – і ткнула в спину Мохаммеда дулом пістолета. Аль Саїд злякано виставив руки. Роксолана вправно обплутала зап'ястки, не забуваючи обводити мотузочку довкруг пальців.

– Іди!

І впевненою ходою повела «полоненого» вбік палацу, до саду, на ходу намагаючись згадати, на

другому чи третьому повороті потрібно звернути ліворуч.

Булиці міста були порожніми – всі жителі зібралися біля храму бога-сонця Ра і вітають свого фараона з початком самостійного правління.

Роксі та чоловік, взятий на «мушку», повернули на другому повороті, і це, на щастя, виявилось правильним, бо вже за кілька хвилин крокували під густим покривом дерев саду.

XV. Пошуки

Коли вранці наступного дня до Зоряна Святославовича, Ганни Вікторівни, Андреа та Аміра приєдналася інша частина групи археологів, питання про таємниче зникнення Роксолани все ж залишалось відкритим.

– Що будемо робити? – запитально подивилася на присутніх Діана Роуз.

– Спробуємо ще раз все обшукати. По дню... – засмученим, ледь охриплим голосом відповів Андреа.

На мить запала мовчанка.

– Якщо ми її не знайдемо... до вечора, потрібно буде повідомити органи безпеки... – опустила голову Діана; вона підвелася і взяла в руки ліхтарик. – Будемо кожні дві хвилини перегукуватися – ще одне зникнення недопустиме, – і першою рушила вбік входу в склеп.

Кінець першої частини

Зміст

Відгук Вадима Вітковського – голови Вінницької обласної організації спілки письменників України, головного редактора журналу «Вінницький край», заслуженого журналіста України..... 3

Біографія Олександри Бурбело5

КАЗКИ ТА ЛЕГЕНДИ

Барвиста країна 7

Лесина казка 10

Коли мрії здійснюються..... 14

Чарівна міць 17

Новорічна пальма 19

Різдвяний зайчик 22

Святковий букет 26

Країна Навпаки30

Україна на відстані серця і безмежного

Всесвіту 33

Легенда про Вінницю та

сузір'я Пасіку 36

Легенда про сон-траву39

Казка про Бабая41

Газета-іменинниця43

ТАЄМНИЦІ ПРИРОДИ

Еміліан	47
Загадка бегонії вічноквітучої.....	50
Фатсія	52
Зронила сльозу – і ... вродилась квітка	54
Іллінецький метеорит	56

ФАНТАСТИЧНІ ОПОВІДАННЯ

Хімія – рятівниця всесвіту	58
Квітучі сади України	63
<i>Пролог</i>	63
<i>Частина перша. Гірська країна</i>	63
<i>Частина друга. Країна Берегових Долин</i>	65
<i>Епілог</i>	67

ГЕОГРАФІЧНІ МАНДРИ

(Пізнавально-пригодницькі оповідання)

Між чотирма континентами.....	69
Каракал	71
Баобаб	76

Світлини	85
-----------------------	----

Тутанхамон – фараон XVIII династії

Пролог	101
I Мрія здійснилась	103
II Ранок фараона.....	104
III Розкопки	106
IV Потаємна схованка	109
V Ехнатон – фараон XVIII династії.....	110
VI Кам'яний скарабей	113
VII Зустріч з Бастет.....	115
VIII Змова проти	116
IX Знайомство з.....	117
X Фотокамера та	119
XI Заповітна скринька.....	121
XII А в дві тисячі дванадцятому	124
XIII Шерех у кущах	126
XIV Полонений.....	127
XV Пошуки.....	130

Книга «Рідній Україні, вибране, проза» вийшла в світ завдяки фінансовій підтримці:

Семенюка Володимира Володимировича – Генерального директора ТОВ «Агрона Фрут Україна»;

Вайна Дмитра Васильовича – керівника ФГ Ромашка с. Степанівка Вінницького району;

Коробкіна Юрія Миколайовича – приватного підприємця;

Рекути Наталії Миколаївни – власника мережі магазинів «Варшава»;

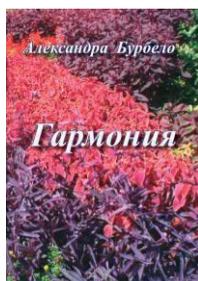
Дідика Олександра Миколайовича – президента «Вінницької Торгово-Промислової Палати»;

Андрєєва Андрія Андрійовича – депутата Вінницької міської ради;

Любліна Євгена Борисовича – директора ТОВ Фірми «Теос»;

Бігуса Станіслава Броніславовича – директора ТОВ «Ремаса» та інших благодійників.

Книги Олександри Бурбело та збірник віршів про Олександрю і її творчість

Літературно-художнє видання

Олександра Бурбело

Р і д н і й У к р а ї

Вибране

Проза

Коректор: Т.О. Бевз
Технічний редактор: І.В.Данилюк
Дизайн: О.В. Бартко

02.08.18 .
23.08.18 .
60 84/16. .
Times New Roman. .
. .4,9
174
500

. .
. .145
.: (0432) 43-51-39, 65-80-80
E-mail: dilo_vd@ukr.net
3909 02.11.2010 .

. .
. .145
.: (0432) 43-51-39, 65-80-80
E-mail: dilo_vd@ukr.net
03 635744 01.03.2010 .

Бурбело Олександра Сергіївна (01.01.1998, м. Вінниця)

— поетеса, прозаїк. Член НСЗУ (2015). Лауреат численних Всеукраїнських та Міжнародних конкурсів — Національного конкурсу «Я козацького роду» (Київ, 2011), Всеросійських поетичних Інтернет-Конкурсів «Золшебное перышко» (Єкатеринбург, 2011, 2012), ім. М. С. Гумільова (Санкт-Петербург, 2012), Всеукраїнського конкурсу «Податки очима дітей» (Київ, 2012), Спеціальна відзнака «Козацька балачка рекомендує» (Київ, 2013) та ін. За майстерне втілення шевченківського духу у власній творчості і пропагування ідей Великого Кобзаря Олександр

нагороджено Гран-Прі Міжнародного проект-конкурсу «Парас Шевченко єднає народи» та відповідною медаллю (Київ, 2018).

Автор книг: «Герцоґвіт» (Вінниця, 2011), «Бєлье паруса» (Новоросійськ, 2012), «Герцоґвіт» (видання друге, змінене і доповнене; Вінниця, 2012), «Зитова Україна» (Вінниця, 2013), «Я лиш струна на арфі України» (Київ, 2013), «Золота росинка» (Вінниця, 2014), «Перемога під Синіми Водами» (Вінниця, 2015), «Гармония» (Вінниця, 2016), «Рідній Україні» Вибране. Поезія. (Вінниця, 2016), збірник пісень «Свої пісні дарую всім на радість» (Вінниця, 2017). Її творчість пронизана патріотичними почуттями, радістю, любов'ю до рідної землі.

У грудні 2016 року оголошено про заснування щорічної літературно-мистецької премії журналу «Вінницький край» імені Олександри Бурбело — «Струна на арфі України» і щорічного конкурсу на крашу поетичну і прозову публікацію для творчої молоді шкіл Вінниччини віком до 16 років.

Програмою української літератури 5–9 класів з 01.09.2017 року передбачено твори Олександри Бурбело вивчати на уроках української літератури в навчальних закладах України.

У 2018 році вийшла з друку книжечка віршів 19 поетів «Друзі по перу — Олександрі Бурбело» про творчість та життєвий шлях Саші.

05.09.2013 року юна письменниця відійшла у вічність внаслідок тяжкої хвороби.

02.07.2015 року Олександрю Бурбело помертвно прийняли в члени Національної спілки письменників України.